

Doğal afetlerde siyasi liderlerin kriz iletişimi ve sosyal medya söylemi: Recep Tayyip Erdoğan ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun Twitter paylaşımları

Canay Umunç*

Öz

Hız ve etkileşimsellik özellikleriyle öne çıkan sosyal medya, kriz iletişiminin etkin gerçekleştirilmesinde önemli bir yere sahiptir. Sosyal medya, yenilikçi yapısıyla yazılı basın, bülten ve faksla haber iletimi şeklindeki geleneksel uygulamalara karşı avantajlı bir konumdadır. Özellikle Twitter, anlık bilgi aktarımı ve doğrudan kamuoyuna seslenme gibi özellikleriyle halkın yanı sıra siyasi liderlerin de yararlandığı bir sosyal ağıdır. Siyasetçiler terör, savaş, çatışma, doğal afet gibi olağanüstü durumlarda Twitter üzerinden halka mesajlar ileterek, onları etkileme ve ikna etmeye yönelik söylemler kullanmaya eğilimlidir. Kriz iletişiminde Twitter kullanımı yeni bir siyasal söylem biçimini gündeme getirmektedir. Lider Twitter söylemlerinde, olayların gerçek zamanlı sunumu, özgünlük, rakamlar, tablolar ve infografikler gibi retorik güçlendiren özellikler öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun 28 Temmuz 2021-20 Ağustos 2021 tarihleri arasında Türkiye'de yaşanan orman yangınları ve sel felaketi ile ilgili Twitter söylemlerinde yer alan temalar ve olası sonuçları Norman Fairclough'un eleştirel söylem analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılan analize göre liderlerin afet sırasında Twitteri etkin kullandığı, resmi, dini, bilimsel söylemler kullanmada farklılaştıkları görülmüştür. Sonuç olarak Twitter, günümüzde müzakere ve eleştirel tartışmalar bakımından önemli bir dijital kamusal alandır. Bu bağlamda Twitter, politikacılar ve halk arasında etkin bir diyalog, etkileşim için bir fırsattır ve yakın bir gelecekte bu etkisini sürdürmesi beklenilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kriz iletişimi, siyasal iletişim, doğal afet, sosyal medya, Twitter, eleştirel söylem analizi

Crisis communication and social media discourse of political leaders in natural disasters: Twitter posts of Recep Tayyip Erdoğan and Kemal Kılıçdaroğlu

Abstract

The efficient implementation of crisis communication depends on social media, which stands out for its speed and interactivity capabilities. With its innovative structure, social media has an advantageous position against traditional practices such as print media, bulletins, and fax news transmission. In particular, Twitter is a social network that the public and political leaders also benefit from, with its features such as instant information transfer and direct communication with the public. Politicians tend to use rhetoric aimed at influencing and persuading the public by transmitting messages on Twitter in extraordinary situations such as terrorism, war, conflict, and natural disaster. The use of Twitter in crisis communication brings a new form of political discourse to the agenda. In leader Twitter discourses, features that reinforce rhetoric such as real-time presentation of events, originality, figures, tables, and infographics come forward. In this study, the themes, and potential outcomes in Twitter discourses of the President and AK Party leader Recep Tayyip Erdoğan and the Republican People's Party leader Kemal Kılıçdaroğlu, about the forest fires and the flood disaster in Turkey between 28 July 2021 and 20 August 2021 were analyzed in the framework of Norman Fairclough's critical discourse analysis method. According to the analysis, it was seen that the leaders used Twitter effectively during the disaster, and

*Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik bölümü, E-posta: canayumunc@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7662-5993

they differed in using official, religious, and scientific discourses. As a result, it is obvious that Twitter is today an important digital public space for deliberation and critical discussion. In this context, Twitter is an opportunity for an effective dialogue and interaction between politicians and the public, and it is expected to continue this effect in the near future.

Keywords: Crisis communication, political communication, natural disaster, social media, Twitter, critical discourse analysis

Giriş

Olağanüstü durum, Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığı (TÜBA) tarafından; “(Alm. Ausnahmestand, m, außerordentlicher Zustand, Notlage, f, Notstand, m; Fr. état d’urgence, m; İng. state of emergency; esk. fevkalade hal) doğal yıkım, tehlikeli salgın hastalık, ağır ekonomik bunalım, yaygın şiddet olayları gibi toplumun sağlığını ve kamu düzenini ciddi olarak tehdit eden bir durum baş gösterdiğinde, anayasa ve yasaların düzenlediği biçimde başlatılıp uygulanan, amacı yönetimin hızlı ve etkili önlemler olarak bir an önce olağan duruma dönülmesini sağlamak olan sıra dışı yönetim” olarak tanımlanmaktadır (TÜBA, 2022).

Son yıllarda iklim değişikliği, küresel ısınma, terörizm gibi faktörlerle afet olayları yaşanması afetleri daha tehditkâr bir konuma getirmiştir ve bu konu daha çok gündeme alınmaya başlanmıştır. Ülkemizde ve dünyada orman yangınlarının, eş zamanlı olarak birden fazla şehirde ve ülkede çıktığı durumlar gerçekleşmiştir. Süre bakımından da haftalarca hatta Avustralya’da görüldüğü gibi aylarca süren yangınlara tanık olunmuştur. Bunun yanı sıra, sel taşkınları, toprak kaymaları, kuraklık ve depremler gibi doğal olaylar devam etmektedir. Maden kazaları insan sebepli afet olayları arasında yer almakta ve yakın zamanda Manisa Soma’da gerçekleşmiş bir olaydır. Yangınlar doğal afet sayılabileceği gibi, terör, kundaklama gibi sebeplerle insan eliyle gerçekleştirilen afet olarak da görülebilir. Bu afetler can ve mal kaybına mal olurken çevrede de ciddi hasarlar oluşturmaktadır. Mücadele için afet öncesi önlemler ve afet sonrası çözümlere yönelik afet yönetimi oluşturulsa da afetlerin zararlarını tamamen önlemek ve ortadan kaldırmak mümkün olamamıştır. Dolayısıyla ekonomik gelişme ve geçim sıkıntısı çeken nüfuslar üzerinde bu afetler baskı oluşturmaya devam etmektedir. 2021 yılında Türkiye’de 28 Temmuz’da Manavgat’ta başlayan ve sonrasında Marmaris, Bodrum, Köyceğiz, Gündoğmuş gibi il ve ilçelerimizde görülen yangınların bilançosu ağır olmuştur. Manavgat yangını, Türkiye’de yaşanmış en büyük yangın felaketi olarak kayıtlara geçmiştir. Gebze Teknik Üniversitesi (GTÜ) Harita Mühendisliği Bölümü İleri Uzaktan Algılama Teknoloji Laboratuvarı’nda Prof. Dr. Taşkın Kavzoğlu ile arkadaşlarının yaptıkları analizler sonucunda, Manavgat’ta 56 bin 663, Marmaris’te 12 bin 935, Bodrum’da 11 bin 898, Köyceğiz’de 1629 ve Gündoğmuş’ta 685 olmak üzere toplam 83 bin 810 hektarlık alanın yandığı tespit edilmiştir (Independent, 2022). Yangınların hemen ardından başlayan Batı Karadeniz sel felaketi de Türkiye’de görülen en önemli sel baskınlarından biri olarak tarihe geçmiştir. Aşırı yağış nedeniyle meydana gelen ve Kastamonu, Sinop, Bartın illerini ve ilçelerini etkisi altına alan sellerde toplam 82 kişi hayatını kaybetmiş, 228 kişi yaralanmıştır (Birgün, 2022).

Ülkemizde ve dünyada olağanüstü durum olarak yaşanan doğal afetlere yaklaşımla ilgili sorunlar yaşandığı görülmektedir. Afetlerde yaşanan önlem ve uygulamaların eksikliği tepkilerin odağını oluşturmaktadır. Bazen bazı etkiler doğa olayının ötesinde, dere yatağına konut yapılması gibi insan eylemlerinin bir sonucu olarak tezahür etmektedir. 2021 yılında gerçekleşen yangın ve sel felaketlerine halk sosyal medyada #HelpTurkey, #globalcall, #memleket yakılıyor, #TürkHavaKurumu gibi çeşitli hashtaglerle tepki göstermiştir: #HelpTurkey hashtaginin Türkiye’yi acizlik içinde gösterdiği ve terör örgütlerinin planladığı bir provokasyon olduğu gerekçesiyle karşıt hashtag #wedon’tneedhelp açılmıştır. Sanatçılar önlem ve yardımların tam olduğu konusunda ikiye bölünmüşlerdir. Afetler sırasında ulusal seferberlik ilan edilmiş, halktan her kesim yardım için bölgelere gitmiştir. Birçok hayvan ve

doğayı koruma dernekleri de sosyal medyada kampanya başlatarak yanan orman ve canlılar için destek toplamaya çalışmışlardır (#hayvanlaryanıyor).

Özellikle etkileri büyük çaplı afet durumlarında halk, bölgelerindeki insanlara ulaşmak, canlılara yardım etmek, destek çağrısında bulunmak, bilgi almak ve koordineli hareket etmek için sosyal medyanın gücünden yararlanmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal medyada yayılan yanlış bilgiler yapılan yardımları aksatabilmektedir. Bu da sosyal medyanın birçok olumlu yanında olumsuz bir yönüdür. Olağanüstü durumlarda sürecin en az zararlı yönetilebilmesi önceden hazırlanan yasal, kurumsal düzenlemeler ve tedbirlerle mümkündür. Bu gibi durumlarda kriz iletişiminin etkinliği sunulan bilgi, yorumlama ve pratiğe dökmedeki bütünlüğe başarıya bağlıdır. Burada kurumların ve farklı siyasi aktörlerin topyekûn çabası önemlidir. Bu bağlamda liderler halkla doğrudan ve etkili bir iletişim için yeni medyaya yönelmişlerdir.

Yeni medyanın çağın gereklerine uygun olarak erişilebilir, güncellik ve etkileşimsellik özellikleri kitlesel olarak etkin kullanılan bir mecraya dönüşmesine yol açmıştır. Kullanıcılar, bu yeni özelliklerle bilgi paylaşımında bulunduğu gibi, diğer bireylerle alternatif iletişim kurma olanağına sahip olmuşlardır. Liderler de bu anlamda kamuoyuna seslenmek için sosyal medya hesaplarını etkin kullanmaya başlamışlardır. Özellikle savaş, çatışma, terör, doğal afet gibi kriz durumlarında halka doğrudan bilgi verme ve iletişim kurmak, sosyal medya aracılığıyla daha mümkün olmuştur. Çalışmanın konusu olan doğal afetlerde sosyal medyanın, afet iletişimini iyileştirme kapasitesi, sosyal medyanın bu açıdan farklı yönlerinin ve uygulamalarının incelenmesine salık vermiştir. Çoğunlukla liderler, sosyal medyanın gücünü fark ettiklerinden doğrudan kendileri veya iletişim ekipleri ile hesapları yönetmektedir. Bunun için siyasiler, ileti oluştururken içerik ve teknik olarak etkili yöntemler kullanarak halk üzerinde olumlu bir imaj ve güven kazanmayı hedeflemektedirler.

Dünyada ve ülkede meydana gelen sağlık, ekonomi, afetler gibi gelişmelere yönelik olarak, siyasi aktörler Twitter kanalı aracılığıyla, halka icraat, görüş ve vaatlerini iletmektedir. Çeşitli ülkelerde eş zamanlı ortaya çıkan ve haftalarca süren, Türkiye’de de 28 Temmuz 2021’de başlayıp 10 Ağustos 2021 tarihine kadar devam eden yangınlar ve hemen ardından 11 Ağustos tarihinde gerçekleşen Kastamonu, Bartın, Sinop illeri ve ilçelerini etkisi altına alan sel felaketleri bu bağlamda örnek teşkil etmektedir. Bu süre zarfında, Türkiye Cumhurbaşkanı ve Ak Parti Lideri Recep Tayyip Erdoğan ve muhalefet partisi CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun doğal afetlerle ilgili paylaşımları öne çıkmıştır. Bu çalışmada, her iki liderin doğal afetlerle ilgili olarak Twitter üzerinden yapmış oldukları paylaşımlar, Norman Fairclough’un eleştirel söylem analizine göre incelenmiştir. Bu bağlamda iletilerin öncelikle dilsel özellikleri ve sonrasında söylemsel ve toplumsal uygulamaları incelenmiştir.

1. Sosyal medya ve kriz iletişimi

Sosyal medya, Web 2.0’ın ideolojik ve teknolojik temellerine dayanan ve kullanıcı tarafından oluşturulan içeriğin yaratılmasına ve değiş tokuşuna izin veren “bir grup internet tabanlı uygulama” olarak tanımlanmaktadır (Kaplan & Haenlein, 2010, s. 60). Günümüz dünyasında sosyal medya sadece diğer insanlarla etkileşimde bulunup mesaj alışverişinde bulunduğumuz bir platform değil ulusal ve uluslararası gündemin takip edildiği, sürekli bilgi akışının olduğu bir platformdur. Sosyal medyada aktif olan birçok insan, artık pasif bir şekilde geleneksel medyanın haber vermesini beklememekte, aktif bir şekilde sosyal platformlardan bilgi edinmeye çalışmaktadır (Brown & Billings, 2013). Yeni medya platformları, insanların oyun, eğlence, bilgi edinme gibi amaçlarla biraraya gelerek interaktif bir iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Yaygın kullanıma sahip Twitter, Instagram, Youtube, Facebook gibi siteler bir amaç etrafında birleşme, bağlantılar kurma, kolektif hareket etme ve bilgi edinme gibi olanaklar sunmaktadır (Nazlı & Umunç, 2020, s. 202).

Sosyal medya aynı zamanda farklı ideolojilerin biraraya geldiği bir arenadır. Ağ teknolojisi sayesinde birçok yerden farklı görüşler sosyal medyada yer bulmaktadır. Siyasetçiler, akademisyenler, sanatçılar, gazeteciler, sivil toplum kuruluşları ve yurttaşlar sosyal medya aracılığıyla düşüncelerini kamuoyuyla paylaşmaktadır. ABD eski başkanı Donald Trump gibi Twitter'ı aktif kullanan, hatta çoğunlukla Twitter üzerinden halka doğrudan mesajlarını ileten liderler göz önüne alındığında sosyal medyanın etkinliği ve gücü ortaya çıkmaktadır.

Facebook, Twitter, LinkedIn veya Google gibi sosyal ağ siteleri sosyal medyanın temsili türleridir. Bu tür bir sosyal ortam, kişilerarası iletişimi teşvik etmektedir. Sosyal ağ siteleri, sosyal medya araştırmalarının temel konularındandır. Sosyal medyanın interaktif platformu, hem sosyal alışverişin önündeki engelleri kaldırmaktadır hem de çok sayıda bireyi güncel toplum sorunlarına dahil etmek için etkili bir araçtır. Bu şekilde, katılımcı kültür sosyal medya platformuna yerleştirilmiştir (Hwang & Kim, 2015, s. 478). İletişim teknolojilerinin gelişimi ve birbirleriyle bağlantıları örneğin mobil telefonla televizyonun bir arada kullanılması etkileşimli yeni nesil izleyici kitlesi oluşmasını sağlamıştır. Yorumlar, yüz yüze iletişimden dijital ortama taşınmış oluşturulan hashtag / etiketlerle sınır ötesi iletişim ve etkileşim olanaklı hale gelmiştir (Nazlı & Umunç, 2020, s. 217).

Sosyal ve medya ağlarını birleştirmesi sosyal medyayı ağ toplumu için kusursuz bir örnek yapmaktadır. Bu araçları kullanma eğilimine van Dijk, "ağ bireyselleşmesi" adını vermektedir. Ağların bireyselleşmesi, yer, grup veya kurum yerine bireyin ağ toplumunda merkez haline gelmesidir. Ağlar sayesinde bireyler sosyalleşmekte, sınır ötesi ilişkiler kurabilmekte ve bunun kaçınılmaz bir sonucu olarak daha çok sosyal medyada çevrimiçi kalabilmektedir (van Dijk, 2018, s. 253). Bir amaç etrafında insanlarla iletişim kurmak, toplu bir eyleme geçebilmek ve bazı konuların kolektif çabalarla değer kazanması, insanlara "kolektif biz" şeklinde bütünün bir parçası olduklarını kısacası aidiyet hissetmelerini sağlamaktadır (Della Porta & Diani, 2006, s. 118). İkinci ekran olarak dijital medya platformları üzerinden insanlar düşünce ve fikirlerini yorumlarını paylaşarak, aldıkları beğeni ve destekleyici yorumlarla burada oluşan geçici grupların ve belki daha sonra da tanındıkça farklı grupların üyeleri haline gelebilmektedir. Kolektif eyleme geçme gibi konularda birey, bireysel olarak değil ağ üzerinde parçası olduğu grubun toplu kararına göre hareket etmektedir. İktidar da bir ağ biçiminde örgütlenerek tüm toplumu kapsamına almaya çabalar ve iletişim ağlarından yararlanarak toplumun kendisinden kopmamasına çalışır (Çoban, 2016, s. 8). Özellikle afet zamanlarında, sosyal medyanın gücünden en etkin şekilde yararlanıldığı görülmektedir.

Sosyal medya teknolojileri kriz yönetimi için çeşitli işlevlere sahiptir. Her şeyden önce sosyal medya hızlı mesajın yayılmasını sağlar. Web 1.0'ın birincil iletişim platformu olan web sitelerine kıyasla, sosyal medya, büyük ölçekli ve merkezi olmayan ağlar aracılığıyla kurumsal güncellemeleri yayınlamada daha verimlidir. Liu ve arkadaşları buna örnek olarak 2008 Güney Kaliforniya orman yangınları, Japonya'da yaşanan 2011 depremini göstermiştir. Bu olaylar sırasında sosyal medya bilgi yayma için oldukça ihtiyaç duyulan bir platform haline gelmiştir (Liu vd, 2018, s. 808).

Sosyal medya afet iletişimi için geleneksel medyaya (gazete, radyo, televizyon gibi) göre avantajlı konumdadır. Örneğin, Jaeger ve arkadaşları (2007), geleneksel medya ile karşılaştırıldığında, web tabanlı sosyal medya teknolojilerinin daha fazla kapasite, güvenilirlik ve etkileşim ile karakterize edildiğini ve bunların her birinin afet iletişimi için avantajlı olabileceğini belirtmektedir. Keim ve Noji'nin (2011, s. 52) de belirttiği gibi afet iletişimi konusunda sosyal medyanın geleneksel medyaya kıyasla avantajları, özellikle bilgi akışı, bilgi kontrolü, uyarlanabilirlik, yerel sakinlere uygunluk, maliyet, erişilebilirlik ve bilgilerin güncelliği olarak sıralanabilir.

Afetler sırasında ve sonrasında durumsal farkındalık için sosyal medya kullanımına yönelik artan bir ilgiden bahsedilebilir. Pek çok çalışma yanıt aşamasında sosyal medya verilerine odaklanmaktadır. Örneğin, afetler sırasında bilginin sosyal medya üzerinden nasıl yayıldığına ilişkin araştırmalar yapılmıştır; Etkilenen insanlar afetler sırasında sosyal medyayı nasıl kullanıyor gibi. Jaeger ve arkadaşları (2007), sosyal medyanın geleneksel medyaya göre, daha kapasiteli, güvenilir, etkileşimsel olmasıyla afet iletişiminde etkili olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca Mills ve arkadaşları, sosyal medyanın daha ekonomik, basit kullanımlı, ölçülebilir, hızlı, mobil, coğrafi bilgi sistemi kapasiteli bir ağ olmasının acil durum iletişim sistemi için avantajlı olduğunu ileri sürmektedir (aktaran Houston vd., 2014, s. 5).

Mesajlar, Youtube, Blog, News Post, Facebook gibi farklı medyalar yoluyla diğer mesajlara bağlanabilir:

- Toplumun güvenliğini etkileyen siyasi konular.
- Yerel toplumu etkileyebilecek acil durumla ilgili bilgiler.
- Yetki alanındaki memurlara ilişkin duyurular.
- Toplumun güvenliğini etkileyen yeni programlar.
- İstihdam olanakları vb. gibi.

Sosyal medya platformları, çatışma ve doğal olaylar gibi kriz esnasında kurumların faaliyetlerinin kamuoyunda duyurulmasında aracı olabilmektedir. 2000’li yıllardan itibaren vatandaş katımlı paylaşımların kriz iletişiminde rolünün önemine varılmıştır (Bruns & Burgess, 2016, s. 484). Sosyal medyanın afet iletişimini iyileştirme konusundaki görünür kapasitesi nedeniyle, hükümet ve siyasal partiler de sosyal medyada afet iletişiminin farklı yönlerini ve uygulamalarını incelemeye yönelmişlerdir.

1.1. Twitter

Günümüzde sosyal medya platformu olarak Twitter’ın diğer sosyal medya mecraları arasında farklı bir yeri var desek yanlış olmaz. Zira Twitter, özellikle dünya gündeminin yakından takip edildiği ve bize en çok konuşulan olayları aktarması açısından haber iletimi görevini de üstlenmiştir. Twitter’ın haberleri takip etmede, diğer internet sayfaları ile rekabet eder pozisyonda olduğu söylenebilir.

Twitter, 240 karakterden oluşan içerikle, kullanıcılar arasında mesaj alışverişi sağlayan ücretsiz bir sosyal ağ ve blog sitesidir. Twitter mesajları aynı zamanda kamusal olarak da işleve sahiptir. Twitter’da gündemdeki konularla ilgili tarama yapılabilmekte ve gündem sırası izlenebilmektedir. Twitter, ilk çıktığı zamanlarda kullanıcılarının ne yaptığına ilişkin iletiler sunulmasına olanak tanırken, daha sonrasında “neler oluyor” sorusuna yönelerek, hizmetin kullanım yelpazesine uyumlanmayı hedefliyordu. 2011’den itibaren artık daha tarafsız “yeni tweet oluştur...” ifadesiyle, amacına uygun kurumsal ve halka açık anlatıların platformu olmuştur.

Twitter, kullanıcıların diğer tweetleri takip etmesine olanak verir. Burada paylaşımların herkese açık ve gizli olması kullanıcıların insiyatifindedir. Ayrıca her profil sayfasında, hesap sahibinin takip ettikleri ve takipçileri de görülebilmektedir. Kullanım olarak Twitter istatistiklerine göre, 2020 yılı sonunda dünya genelinde Twitter, aylık aktif kullanıcı sayısı 321 milyon olarak belirtilmektedir. Bunun %79’luk kısmının ise Amerika dışındaki kullanıcılar oluşturmaktadır. Türkiye’de 2021 yılında günlük ortalama 7 milyon tweet atılırken, bunların yüzde 59’u olumsuz, yüzde 41’i olumludur (Ideasoft, 2022).

North ve arkadaşlarının (2018, s. 197) belirttiği gibi kullanıcılar sosyal medyaya yüksek düzeyde güvenilirlik atfettiğinden, kriz anlarında Twitter kullanımı daha artmaktadır. Özellikle gerçek yaşamda hiçbir bilgi akışı olmadığı zaman, Twitter iyi bir bilgi kaynağıdır. Eğer bir olay olduysa ve çok sayıda insan oradaysa, muhtemelen onunla ilgili bir yerde

tweet akışı vardır. Bu, sosyal sitenin yapılandırılma biçimindedir. Facebook'ta birinin duvarında bir şey olduğunda, diğerleri bu bilgiyi paylaşabilmekte, fakat bu bilgi tweet kadar hızlı bir şekilde yayılmayabilmektedir. Bunun nedeni insanların birbirini takip etmesi ve insanların dikkatine bilgiyi sunmasıdır. Ayrıca, Twitter'da hashtags ve anahtar kelimeler kullanılabilme imkanı vardır. Bu, bilginin araştırılmasında ve yönlendirilmesinde çok güçlü bir uygulamadır. Twitter platformunun özellikleri sayesinde olay anı bilgilerin hızlı bir şekilde geniş bir kullanıcı ağına yayılmasıyla kamu oluşumuna imkan sağlanmaktadır. En etkili ve hızlı paylaşım için kullanıcılar birleşik bir hashtag oluşturmaya yönelmektedir. Bu yoğun ve hızlı bilgi akışı, mesenformasyon gibi bir riski de beraberinde getirmekte, enformasyonun güvenilirliğini sorgulatmaktadır (Bruns & Burgess, 2016, s. 486). Genellikle, bir olay birden fazla kişi tarafından raporlandığında doğruluğa o derece yaklaşılmış olur. Olay yerinde bulunmayanlar elden ele bu tweetleri dolaştırmaktadır. Tweetlerin çokça retweet edilmesi de aşırı tweet yüklemesine sebep olmaktadır. Bu nedenle retweetlerin filtrelenmesi gerekmektedir.

İstatistiklere göre, Twitter'ın bir kriz sırasında paydaşlarla iletişim kurmak için tercih edilen bir araç olması şaşırtıcı değildir. Krizlerin hızlı gelişmesi ve öngörülemezliği, paydaşları Twitter'a "bilgi paylaşmak, duruma tepki vermek ve destek almak için" erişmeye yöneltmiştir. Schultz ve arkadaşları (2011), Twitter'da kriz iletişimine verilen tepkilerin geleneksel medyadan daha olumlu olduğunu bulduğundan, araştırmalar bu ilişkinin faydalı olduğu fikrini desteklemektedir. Schultz'un çalışmasındaki tweetleri okuyanların, geleneksel medya aracılığıyla bilgi alanlara göre olumsuz bilgileri boykot etme veya yayma olasılığı daha düşüktü. Son olarak, Twitter'daki saf bilgi yanıtı, bir yeniden inşa stratejisi (Schultz vd. 2011), belki de karakter sınırı nedeniyle, kuruluşları bir krizden geleneksel medyaya göre daha başarılı bir şekilde uzaklaştırabilir (aktaran Austin & Yan Jin, 2018, s. 200).

Twitter, doğal afetler veya yardım çabalarını koordine etmek için de başarıyla kullanılmaktadır. Depremlerden sonra yapılan yardım çalışmaları, 2011'deki Londra isyanlarından sonraki temizlik çalışmaları ve 2012'de ABD'nin doğu kıyısında oluşan kasırga sonrasındaki yardım çabalarının koordinasyonu gibi olay içerikleri sunar. Bu durumlarda, Twitter kullanıcılarının mesajları, kurtarma çalışanları veya yardım çabalarıyla ilgili değişen koşullar hakkında bilgi sunabilmektedir. Böylece mesajlar, bir durumun mevcut durumunu belgelemek için kullanılabilen ve yardım çabalarının koordinasyonu için bir temel olarak hizmet edebilmektedir. Bu, Twitter'ın yalnızca siyasi elitler tarafından pazarlama için değil, aynı zamanda siyasi aktivistler ve yardım görevlilerinin belgelenmesi ve koordinasyonu için bir araç haline geldiğini gösterir. Bu nedenle Twitter, toplu eylemin koordinasyonunu ve teşvikini güçlendirme potansiyeline sahiptir (Jungherr, 2015, s. 17). Twitter, "mention" (yani, tweet'e diğer kullanıcıları dahil etme) veya "yanıtlama" (yani, bir tweet'in başında kullanıcı adlarını dahil etme) işlevi aracılığıyla, halkın odak kuruluşla doğrudan etkileşime girmesine izin verir. Devlet kurumları için bu işlevler, çeşitli kamularla iletişim kurarken şeffaflığı ve güveni artırma potansiyeline sahiptir (Liu vd., 2018, s. 808).

2. Siyasal iletişim ve sosyal medya

Siyasal iletişim çalışmaları televizyonla başlamış gibi görülsede aslında yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. 1920'de Walter Lippman, medyanın insanların erişilmez, gözden ve akıllardan uzak dünya hakkında imgeler oluşturmasını belagatlı ve etkili bir şekilde betimlemiştir. Siyasal iletişimin önemi yaklaşık XX. Yüzyılda anlaşılmaya başlanmıştır. I. Dünya savaşı ve 1929 buhranının yaşandığı dönemlerde yönetici kesim kitle iletişim araçlarının önemini keşfedip, medyaya daha bir ilgi göstermiştir. I. Dünya savaşı ile artan propaganda faaliyetleri, siyasi liderlerin kendilerini halka anlatma ve halkı kendi ideolojilerine yaklaştırma amacını taşıyordu. Siyasal alandaki iletişime olan bu ilgi, alanda çalışan akademisyenlerin de ilgisini bu konulara yoğunlaştırmıştır. 19. yüzyılda Alman

Felsefeci Nietzsche, iktidar ilişkileri ile insanların kitleler halinde sürüleştirilmesine dikkat çekiyordu.

Günümüzde gelişen internet teknolojileri ve sosyal medya hem kullanıcıların kendi içeriklerini belirleme ve sunma şansı tanırken, hem de politik aktörler için amaç ve hedeflerini seçmen kitlesine bildirmek, toplumu kendi ideolojileri doğrultusunda yönlendirmek için imkanlar sunmaktadır. Sosyal medyanın daha kapasiteli, etkileşimsel, hızlı ve ekonomik olması gibi özellikleri diğer araçlardan ayrılmaktadır. Bu yüzden stratejik iletişim uzmanları yeni medya özelliklerine uygun içerikler hazırlama yönünde eğitilmişlerdir. Bugün Twitter kullanmayan siyasi lider hemen hemen yok gibidir. Birçok siyasi parti, düşünce ve uygulamalarını sosyal medya kanalıyla kamuoyuyla etkin bir şekilde paylaşmaktadır. Sosyal medyada paylaşılan iletilerin altında yorum yapabilme, beğeni atma gibi imkanlar anında geri bildirim alma ve halkın tepkisini ölçmeyi sağlamaktadır.

Devlet kurumları bilgi yaymak, halkla iletişim ağları kurmak ve toplumsal krizleri yönetmek için Twitter gibi sosyal medya kanallarını daha çok tercih etmektedir. Kriz durumlarında halkı hızlı bir şekilde bilgilendirme ve etkileşim noktasında sosyal medya önem kazanmıştır (Liu vd., 2018, s. 807). Sosyal medyanın kitleler tarafından aktif bir şekilde kullanılması siyasi aktörlerin ilgisini de bu alana yöneltmesini sağlamıştır. Siyasi liderler sıradan iletişimin aksine fotoğraf, video, infografik gibi multimedyaı içeren metinlerle seçmene seslenmeyi ve onları etkilemeyi hedeflemektedir. Siyasetçiler, bazen kendi kişisel hesapları, bazen de bağlı oldukları siyasal partilerin hesapları üzerinden seçmenle iletişim kurmaktadır. Twitter, seçmenlerle şeffaf ve hızlı bir iletişim kurmak açısından en başta gelen sosyal medya mecralarındandır. Liderler, krizler karşısında retorik biçim olarak karizmatik kişilik, duygusal çekicilik, kaynağın güvenilirliği, rasyonel çekicilik gibi ikna bileşenlerini bu platformlarda kullanmaktadır.

3. Doğal afetlerde liderler

Tüm dünyada liderler toplum üzerinde bir güce sahiptir. Liderlerin karar almasında bir organizasyon süreci, mevzuat çerçevesi gibi faktörler vardır. Liderler, başkalarının güvenliği ve yaşamlarını etkileyen kararlar alma gibi sorumlulukları taşırlar. Özellikle afet zamanlarında bu sorumluluk yükü artar. Bu siyasi mercilerin en üst kademesinden en alt kademesine kadar geçerlidir. Afet durumlarında yerel belediyelerden, köy muhtarlarına kadar yerel yönetimlere de sorumluluklar düşmektedir.

Kriz iyi bir yönetim sürecini gerektirmektedir. Kriz ve liderlik birbiriyle doğrudan ilişki içerisinde iki kavramdır. İnsan yaşamında krizler tehdit oluşturan unsurlar olmakla birlikte hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulması gereken durumlardır. Böyle durumlarda insanların liderlerden çözüm üretmesini beklemesi doğal bir eğilimdir. Krizin doğru yönetilmesi, insanların liderlerine olan güven ve bağlılığını pekiştirmektedir. Bununla birlikte iyi yönetilmeyen kriz, halkın lideri tüm olumsuzluklardan sorumlu tutmasına kadar gidebilir. Ayrıca krizin iyi yönetilmesi, liderin eylemlerini uygulamaya koyması ve seçim zamanlarında ön plana çıkması için bir fırsata çevrilebilmektedir.

Kriz yönetimi medya baskısı, stres, yanlış bilgi gibi çok sayıda faktörden dolayı olumsuz etkilenmektedir. Hükümet yetkilileri, herhangi bir doğal afet durumunda etkili bir afet iletişimi ile krizlerin oluşmasından sorumlu olmadığını kanıtlamanın yanı sıra, krizlere karşı her zaman tedbirli olduklarına, halkın güvenliğini sağlamak ve zararlarını karşılamak için yeteri kadar önlemler aldıklarına halkı ikna edebilmelidir. Aksi durumda, kamuoyunda huzursuzluk ve yoğun eleştiriler baş gösterir. Boin & Hart'ın (2003, s. 546) kriz karşısında halkın liderlerden beklentilerine yönelik yaptığı araştırmasında, altı kamu beklentisi belirlenmiştir. Bunlar, liderlerin kamu güvenliğini gündemlerinin ilk sırasında tutması, liderlerin en kötü senaryolara hazırlıklı olmaları, gelecek krizlere karşı uyarıları dikkate almaları, bir kriz sırasında liderlerin sorumluluk alması, kriz yönetimi operasyonlarına net bir

yön vermeleri, kriz mağdurlarına karşı empatik ve destekleyici olmaları ve bunu uygulamaya dökabilmeleri, kriz sonrası ders çıkarmaları olarak sıralanabilir. Halkın bu beklentilerine karşılık liderlerin çoğunlukla, birbirlerini suçlamaya eğilimli olduğu ve önlemler konusunda yetersiz oldukları düşünülmektedir (Boin & Hart, 2003, s. 546).

Zor durumda bir bölgeyi rahatlatmak için ülke içi kaynakların harekete geçirilmesinde gecikme yaşanması, hükümetin daha üst düzeyinde liderlerin güvenilirliğinin sorgulanmasına sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra diğer ülkelerden yardım alma durumunda yaşanan yetersizlikler, liderlerin tekrar seçilmesini tartışmalı hale getirebilir. Liderlerin afet durumu ile ilgili sergilediği politika ve tutumlar, geniş kapsamlı sonuçlar doğurabilir. Bunun için afet öncesi, sonrası ve sonrası koşullar değerlendirilir. Genellikle afet öncesinde liderler, afet durumlarına özel ilgi göstermezler. Beklenmeyen felaketlerse, ulusun afetle mücadelesini zayıflatabilir. Bu durumda liderler, dışarıdan gelen yardımlara daha çok güvenebilir. Bu tür olayların izlenmesi ve değerlendirilmesi için yan kuruluşların eksikliği ulusal farkındalığı düşürmektedir ve önlemler yetersiz kalmaktadır. Liderlerin bu eksikleri tamamlamadaki sorumlulukları, afetlere karşı hazırlıklı bir toplum oluşmasında önemlidir. Siyasal liderler bazen afetlerle ilgili diğer yönetim kademelerindeki kişileri suçlama eğilimine girebilirler. Halk ise, seçilmiş yöneticilerden çıkarlarının gözetilmesini beklemektedir. Carter'a göre (2008, s. 111) afet sonrasında ideal olarak karar vermede şu eylemler gerekebilir:

- mevcut afetten ve öncekilerden ilgili faktörleri ve ayrıca gelecekteki olası gelişim için projeksiyonları içeren optimum bir veri tabanı;
- afet sonrası kurtarma ve geliştirme stratejisinin net tanımı;
- bu strateji dahilindeki bireysel programların doğru belirlenmesi;
- stratejinin ve bileşen programlarının uygulanmasına ilişkin sorumluluğun net tanımı;
- programların/projelerin etkin yönetimi ve koordinasyonu; ve
- Geçerli olduğu durumlarda, mevcut ve gelecekteki ulusal kalkınma planlarında ilgili düzenlemeler.

4. Yöntem

Bu çalışma, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın (@RTErdogan) Twitter hesabındaki, yangın ve sel felaketi ile ilgili 21 tweeti, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun (@kilicdaroglu) hesabındaki yangın ve sel felaketi ile ilgili 33 tweeti eleştirel dilbilimci teorisyen Fairclough'un modeline göre incelemektedir. Tweetleri incelemek için eleştirel söylem analizi (ESA) uygun bir yöntem olarak düşünülmüştür çünkü tweetler ağ bağlantılı kamusal alanda oluşturulmaktadır. Fairclough'un eleştirel söylem analizi, siyasal söylemin ayrıntılı incelenmesinde uygulanabilir bir analizdir. Bu yöntem, yeni bir siyasal söylem biçimi olarak tweetlerin mikro ve makro düzeyde analizine olanak tanır.

Fairclough'un açıklamasıyla ESA dili de kapsayan bir anlamlandırma süreci ve sosyal pratiklerin başka öğeleriyle olan diyalektik ilişkinin çözümlemesidir (Özer, 2021, s. 307). Söylemin toplum ve kültür içindeki rolü tarihsel olarak değişkendir ve Fairclough'a göre modern ve çağdaş ("geç modern") toplumda söylem, sosyokültürel yeniden üretim ve değişimde önemli bir rol üstlenmektedir. Fairclough'a göre burada amaç, üç ayrı analiz biçimini birbirleriyle eşleştirerek, üç boyutlu bir çerçeve oluşturmaktır: (sözlü veya yazılı) dil metinlerinin analizi, söylem pratiğinin analizi (metin üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri) ve sosyokültürel pratiğin örnekleri olarak söylemsel olayların analizi (Fairclough, 1989, s. 2). Fairclough'un değindiği bir önemli husus da ilkesel olarak metin analizinin, metinlerin gömülü olduğu kurumsal ve söylemsel uygulamaların analizinden yapay olarak izole edilmemesidir (Fairclough, 1989, s. 9).

Bu açıklamalara göre, çalışmada her tweet ayrı bir metin olarak değerlendirilmiş ve derinlemesine analiz edilmiştir. Öncelikle dilsel özellikler daha sonrasında söylemsel ve

toplumsal uygulamalar incelenmiştir. Tarih aralığı olarak Türkiye’de yangınların ilk başladığı tarih, 28 Temmuz 2021 ve kontrol altına alındığı 10 Ağustos 2021 ve sel felaketinin başladığı 11 Ağustos ve 20 Ağustos 2021 tarihleri arası alınmıştır. Bu tarih aralığında Cumhurbaşkanı Erdoğan, çeşitli konularda toplam 56 tweet atmıştır. Bunların 21 tanesi orman yangınları ve sel felaketi ile ilgilidir. Bu tweetler, sosyal medyada yangınla ilgili konuya cevap niteliğindedir. Kılıçdaroğlu, toplam 74 tweet atmıştır. Bunların 33 tanesi orman yangını ve sel felaketi ile ilgilidir. Toplamda 54 tweet doğal afetlerle ilgilidir. Bu bağlamda, Erdoğan ve Kılıçdaroğlu’nun tweet siyasal söylemiyle doğal afetlerle ilgili konuları nasıl sunduğu incelenmiştir.

4.1. Metinsel ve detaylı dil analizi

Fairclough’a (1989) göre makro analiz eleştirel söylem analizinin dilsel bileşenindeki son adımdır. Makro analiz metni tüm öğeleriyle bir bütünlük içinde ele alır. İlk bölümde tüm tweetlerin belirli gramer ve dilsel özellikleri belirlenmiştir. Tweetler metin içeriklerine göre incelenmiştir. Bütün tweetlere burada yer vermek mümkün olmadığı için tweetler kronolojiye göre numaralandırılmış ve aynı tarihli tweetler ayırt edilebilsin diye kısa içerikleri yazılmıştır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın @RTErdogan Twitter sayfasında yayınladığı tweetler şu şekilde numaralandırılmıştır:

- 30 Temmuz 2021, Tweet 1: “Orman yangınlarıyla mücadelemiz sürüyor”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 2: “Yanan alanların yeniden ağaçlandırılmasına ilk yağmurlarla beraber başlayacağız”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 3: “Milletimiz müsterih olsun”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 4: “Yangından etkilenen bölgeler AFAD tarafından Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” ilan edilmiştir.”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 5: “Ormanlarımızı yakanları bulup ciğerlerini yakmak boynumuzun borcudur.”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 6: “Marmaris’te vatandaşlarımızla birlikteyiz.”, “Muğla, Marmaris orman yangınları hakkında bilgi ve inceleme”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 7: “Antalya/Manavgat orman yangınları hakkında bilgi ve inceleme”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 8: “İnşallah, bu zorlu süreci en kısa sürede atlatacağız”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 9: “Destek olan ülke başkanlarına teşekkür”
- 04 Ağustos 2021, Tweet 10: “ATV, A Haber, A news, A para ortak canlı yayını”
- 06 Ağustos 2021, Tweet 11: “Yeşil vatani korumak için cansiperane mücadelemiz devam edecek”
- 06 Ağustos 2021, Tweet 12: “Yangın söndürme çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam ediyor.”
- 08 Ağustos 2021, Tweet 13: “Devletimiz yüreğimizi yakan bu hadiselerle ilgili soruşturmasını titizlikle ve tüm boyutlarıyla sürdürmektedir.”
- 11 Ağustos 2021, Tweet 14: “Kanal D, CNN Türk ortak canlı yayını”
- 12 Ağustos 2021, Tweet 15: “Selin etkili olduğu bölgelerde tüm kurum ve kuruluşlarımızla yoğun bir çalışma yürütmekteyiz.”
- 12 Ağustos 2021, Tweet 16: “Sel bölgelerinde mahsur kalan vatandaşlarımız...”
- 12 Ağustos 2021, Tweet 17: “ Üç ilimizdeki sel felaketine farklı ekipman ve imkan ile müdahale etmekteyiz.”
- 12 Ağustos 2021, Tweet 18: “Milletimizin birlik ve beraberliğiyle bu zor günleri inşallah kısa sürede aşacağız.”
- 13 Ağustos 2021, Tweet 19: “Kastamonu, Bartın ve Sinop illerimizde sel felaketinden etkilenen bölgeleri Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi ilan ettik”

13 Ağustos 2021, Tweet 20: “Bozkurt, Kastamonu sel felaketi hakkında bilgi ve inceleme”

18 Ağustos 2021, Tweet 21: “Kanal 7, Ülke TV, 24 TV, TV net ve TV 360 Ortak Canlı Yayını”

Örnek Tweetler:

Tweet 1	Tweet 2

Tweet 3	Tweet 4

Tweet 17	Tweet 19

CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun @kilicdarogluk Twitter sayfasında yayınladığı tweetler şu şekilde numaralandırılmıştır:

- 28 Temmuz 2021, Tweet 22: “Manavgat’ta meydana gelen, bizlere büyük bir üzüntü veren orman yangınları nedeniyle tüm #Manavgat halkına geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.”
- 29 Temmuz 2021, Tweet 23: “Şimdi Marmaris’ten yangın haberleri geliyor. Bu bir sabotaj mı, devlet bunu mutlaka tespit edecektir.”
- 30 Temmuz 2021, Tweet 24: “Erdoğan ortalıkta yok ve hiçbir bürokrat onun izni olmadan onay verebilecek durumda değil. Aradım, kayyum ulaşamadım.”
- 30 Temmuz 2021, Tweet 25: “Türk Hava Kurumu kayyum elinde yok oldu...”,
- 30 Temmuz 2021, Tweet 26: “Genel Başkanımız Kılıçdaroğlu yangın bölgesinde”
- 30 Temmuz 2021, Tweet 27: “Yok dedikleri uçağı teknoloji festivallerinde uçurdular, yangınlarda uçuramadılar”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 28: “Benden söylemesi, halkımız “Cumhurbaşkanımız talimatıyla” kalıbından çok sıkıldı.”
- 31 Temmuz 2021, Tweet 29: “Erdoğan bir imzayla ormanda yapılaşma yetkisini Turizm bakanına verdi.”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 30: “Basın açıklaması”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 31: “11 Büyükşehir belediye başkanımız THK uçakları için çağrı yaptı.”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 32: “Sevgili halkım yangınlarla mücadelelerimiz sürerken, bu meseleye yeniden değinmek zorunda kaldım, gerçekten çok üzgünüm. Beka sorunumuz haline gelen bu meselenin de örtbas edilmesine izin veremem...”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 33: “Yangınlar konusunda canımız yanarken, sığınmacı konusuna yeniden değinmekten hicap duyuyorum ama ülkemizin bekasının söz konusu olduğu meseleleri de konuşmak zorundayız.”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 34: “Sevgili halkım, sizin de gayet iyi bildiğiniz üzere, ağır sansür altındayız...”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 35: “Ülkemizi yeni iklim krizlerine hazırlamaya başlamamız lazım...”

- 03 Ağustos 2021, Tweet 36: “Orman yangınlarını önleme konusunda, iktidarın sorumluluğunu yerine getiremediğini bildiğimiz için iklim planını biz, millet ittifakı olarak hazırlayacağız...”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 37: “Bu yapılırken Erdoğan’ın halkımıza adeta bir kredi satıcısı gibi yaklaştığı şekilde değil, düzgün şekilde yapılması gerekir...”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 38: “Duygusal olarak fidan dikilsin istiyoruz ve ben sizi anlıyorum ama bilim insanlarımızı dinlemeye başlamanın zamanıdır. İşte bu yüzden konunun uzmanı bilim insanlarımızdan hemen destek isteyeceğiz. Bunun için de bir bilim çalıştay yapılması şarttır, biz organize edeceğiz.”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 39: “Türk Hava Kurumu’nu yeniden tümüyle faal hale getirmek için belediyelerimizi, halkımızı ve iş insanlarımızı göreve çağırıyorum...”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 40: “Çok önemli bir nokta da toplumun ruh sağlığı. Yaşadığımız felaket, zaten Saray iktidarının elinde hırpalanmış olan ruh sağlığımızı maalesef daha da kötü etkiledi.”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 41: “Bu kadar ruhu yaralı bir halk yardım istediğinde, yardım çağrısı yaptığında, onları anlamak yerine önüne geleni “terörist/işbirlikçi” diye yaftalamak ancak bu aciz iktidarın başvuracağı bir taktiktir. Yılmayacağız, dünya ile işbirliği kuracağız.”
- 03 Ağustos 2021, Tweet 42: “Ve son olarak da çareyi trolleşmiş iktidardan beklemek artık abesle iştigal olacağı için, tüm gerekli adımları biz Cumhuriyet Halk Partisi ve Millet İttifakı olarak yapmaya başlayacağımızı taahhüt ederiz.”
- 04 Ağustos 2021, Tweet 43: “Belediye başkanlarımızla birlikte THK’ya gittik...”
- 06 Ağustos 2021, Tweet 44: “Habertürk TV’de ‘Enine Boyuna Özel’ programının konuğuyum”
- 07 Ağustos 2021, Tweet 45: “Yönetemiyorlar! Şimdi kalkmışlar; “Efendim Türkiye’de kutuplaşma var. “Ne kutuplaşması, beceriksizlik var!”
- 11 Ağustos 2021, Tweet 46: “Erdoğan, bırak sorulara vereceğin cevapları, bana edeceğin hakaretleri bile promptere yazdırmak zorunda kalıyorsun...”
- 12 Ağustos 2021, Tweet 47: “Sel felaketi nedeniyle maalesef acı haberler gelmeye devam ediyor.”
- 14 Ağustos 2021, Tweet 48: “Basın açıklaması #Sinop”
- 14 Ağustos 2021, Tweet 49: “Kahramanmaraş’ta çıkan orman yangını...”
- 14 Ağustos 2021, Tweet 50: “Yarın, Kastamonu Bozkurt’a geçeceğim...”
- 14 Ağustos 2021, Tweet 51: “İktidarda değiliz ama uzun zamandır iktidarın yapması gerekenleri belediyemiz vasıtasıyla bizler yapıyoruz...”
- 15 Ağustos 2021, Tweet 52: “Sevgili halkım, selden mağdur olan insanların yanında olabilmek için belediye başkanlarımızla birlikte bölgedeydik...”
- 17 Ağustos 2021, Tweet 53: “Ülkemiz doğal afetler bakımından önemli riskler taşıyor...”
- 19 Ağustos 2021, Tweet 54: “128 milyar hala ortada yok. Ekonomi çökmüş. Göçmen seli devam ediyor. Yangınlar ülkeyi çorağa döndürdü; Seller ilçeleri yok ediyor; Erdoğan küfürde kıyamette...”

Örnek Tweetler:

	
Tweet 29	Tweet 43

	
Tweet 45	Tweet 46

 <p>Kemal Kılıçdaroğlu @... · 14 Ağu 21 : Yarın Kastamonu Bozkurt'a geçeceğim. İlçede yaşananlarla ilgili bildiklerimiz hiç iç açıcı değil. Maalesef göz göre göre geldi bu felaketler. Dünyadaki pek çok bilim insanı Türkiye'yi iklim değişikliği konusunda hep uyardı, Hükümet ise hiçbir önlem almadı.</p> <p>245 952 12,4B</p>	 <p>Kemal Kılıçdaroğlu @... · 15 Ağu 21 : Sevgili Halkım, Selden mağdur olan insanlarımızın yanında olabilmek için belediye başkanlarımızla birlikte bölgedeydik. Maalesef ülkece canımızın derdine düştüğümüz bu günlerde, bir de önümüzde Afganistan ve olası göçler konusu var; ve bunu başka bir zamana öteleme lüksümüz yok!</p> <p>1.014 3.876 40B</p>
Tweet 50	Tweet 52

4.2. Gramer ve dilsel özellikler

Bu bölümde sık kullanılan kelimeler, eş anlamlı kelime ve cümleler ve çeşitli baskın gramer, ve sözlüksel kullanım ve hatalara bakılmaktadır. Fairclough (1989), aynı kelimenin fazla kullanılmasını veya eş anlamlısının fazla kullanılmasını kelime analizinde önemli bulmaktadır.

4.2.1. Birçok kez kullanılan sözcükler

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın en çok kullandığı kelimelerin başında "millet" gelmektedir: "Milletimiz müsterih olsun" (Tweet 3,7,4,18,19). "Bu bir milli bakış gerektiriyorsa, ülke olarak "millet" olarak birlikte dayanışma içinde adım atacağımız bir konuya herkesin aynı istikamette bakışı gerekir..." (Tweet 6).

"Bunlar", Erdoğan'ın Ak Parti seçmenleri dışında, iktidarın karşısındaki kişi, kurum ve kuruluşları işaret etmek için kullandığı bir ifadedir: "Bunların anlattığı gibi değil". "Bunlar, sağır duymaz uydurur kabilinden uyduruyorlar" (Tweet 6). "Biz" Ak Parti seçmenleri, teşkilatı, ideolojisi ve iktidarına destek olan kişi, kurum ve kuruluşları işaret etmek için kullanılan ifade, zamirdir: "Devletimiz, yüreğimizi yakan bu hadiselerle ilgili soruşturmalarını titizlikle ve tüm boyutlarıyla sürdürmektedir. Cumhurbaşkanı olarak bu süreçlerin yakından takipçisi olmaya devam edeceğim" (Tweet 13). Erdoğan, ifadelerinde "biz" vurgusunu sıklıkla yapmaktadır: "İçişleri Bakanımız, Ulaştırma ve Alt yapı Bakanımız, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız, Çevre ve Şehircilik Bakanımız hep birlikte bölgede şu an çalışmaları sürdürüyoruz. AFAD başta olmak üzere Kızılayımızla birlikte yine bütün araç gereçleriyle buradayız" (Tweet 20, 13.08.2021: 4.25). THK içinse sadece THK ifadesi kullanılmaktadır: "Uçak konusundaki sıkıntıların ana sebebi uzun yıllardır görevini yürüten THK'nın filosunu ve teknolojisini yenileyememiş olmasıdır" (Tweet 14, 11.08.2021:26.00).

"Kardeşlerim" mitingler ve kamuya açık konuşmalarda kullanılan selamlama hitabıdır. Belirli bir etnik ya da dini grup arasında özellikle işaret edilen kesimi vurgulamak için de kullanılır. "Kardeşlerim", Erdoğan'ın halka seslenirken sıklıkla kullandığı bir kelimedir. Manavgat halkına seslendiği konuşmasında bu hitabı kullanmıştır (Tweet 7).

Yangınlarla ilgili olarak "Ciğerimizi yakanın ciğerini sökmek boynumuzun borcu" cümlesini 4 kez kullanmıştır (Tweet 5, 31.07.2021:08.00). Erdoğan, söylemlerinde dini

ifadelere sıklıkla yer vermektedir. Erdoğan, her konuşmasının sonunda “Rabbim milletimizi ve devletimizi her türlü kaza ve beladan afetten musibetten muhafaza eylesin” cümlesini 4 kez kullanmıştır (Tweet 5, 31.07.2021:1.51,11.21; Tweet 20, 13.08.2021: 10.55). “Allah’ın izniyle Türkiye bu yangınların izlerini kısa sürede silecektir” (Tweet 5, 31.07.2021, Tweet 6, 31.07.2021:5.42) “İnşallah, bu zorlu süreci en kısa sürede atlatacağız” (Tweet 8). “Hamdolsun, yangınların çoğu kontrol altına alınmıştır” (Tweet 7,20). Diğer sıklıkla kullandığı kelimeler uçak, helikopterdir: “Orman yangınlarıyla mücadelemizi 45 helikopter, 6 uçak, binlerce araç ve personelimizle kararlı ve hızlı bir şekilde sürdürüyoruz. Yangından etkilenen hiçbir vatandaşımızı mağdur etmeyeceğiz.” (Tweet 1). Erdoğan aynı zamanda söylemlerinde sıklıkla “Güçlü Türkiye”, “Güçlü devlet” vurgusu yapmaktadır (Tweet 5). “Devlet tüm gücüyle sahada”. “Dünyada orman varlığı artıran nadir ülkelerden biriyiz.” “Devletimiz zarar gören yerlerin ihyası için çalışmaktadır (Tweet 6, 31.07.2021:2.00). “Orman teşkilatımız dünyanın en iyilerinden biri olarak kabul edilir. Uluslararası kuruluşların değerlendirmelerine göre bölgemizde yangınlara en hızlı ve en etkin mücadeleyi ve müdahaleyi yapan, en az zararı gören ülkeler arasında ilk sırada yer alıyoruz” (Tweet 7, 31.07.2021:8.57). “Orman teşkilatımız dünyanın en iyilerinden biri olarak kabul edilir” (Tweet 7, 31.07.2021:8.35).

Kılıçdaroğlu’nun halka seslenirken en çok kullandığı kelime “halkım”dır. Hitap olarak genellikle “sevgili halkım” demektir (Tweet 22, 28, 41, 34, 32, 52). Kılıçdaroğlu da kendi dışında fikir beyan edenler ve iktidar partisi ve ittifakları için “bunlar”, “siz” kelimesini kullanmaktadır. “Bunların her şeyi hiç ettikleri, 128 milyar dolar hikayesine benzemeye başladı. Var gibi ama yok gibi de...Yok dedikleri uçağı teknoloji festivallerinde uçurdular, yangınlarda uçuramadılar.” (Tweet 27). “Siz bu ülkeyi yönetemiyorsunuz” (Tweet 45, 07.08.2021: 00.00). “Bakan ayrı telden, Cumhurbaşkanı ayrı telden, İçişleri Bakanlığı ayrı telden, her birisi ayrı telden, ya arkadaş Vali orada, İçişleri Bakanı olarak gidersin denetleyebilirsin” (Tweet 45, 07.08.2021:00.11). Kılıçdaroğlu da “biz” vurgusu yapmaktadır: “11 Büyükşehir Belediye Başkanımız” (Tweet 22, 04.08.2021:0.03). “Türk Hava Kurumuna sahip çıkalım ve onu yeniden ayağı kaldıralım” (Tweet 43, 04.08.2021:0.14). “Bizim belediye başkanlarımıza toplumun duyduğu güven çok yüksek” (Tweet 43, 04.08.2021:0.18). “Biz otururuz, Türk Hava Kurumu yetkilileriyle bütün bu sorunları aşmasını biliriz” (Tweet 43, 04.08.2021:0.41). “Türk Hava Kurumu’nu yeniden tümüyle faal hale getirmek için belediyelerimizi, halkımızı ve iş insanlarımızı göreve çağırıyorum. Yanlış anlaşılmasın, çağrım dürüst iş insanlarıdır, ülkeyi soyup soğana çeviren 5’li çetelere değil. Bu THK rezaletini biz dürüst insanlar bitireceğiz” (Tweet 39).

Güçlü Türkiye ve güçlü devlet vurgusunun aksine halkın ruhunun yaralı olduğunu ifade eder. Devleti iktidardan bağımsız olarak destekler. Kılıçdaroğlu, helikopterden bahsetmez bunun yerine uçaklara vurgu yapmakta ve kullanım yetkisinin kendi belediyelerine verilmesini talep etmektedir (Tweet 43). Kılıçdaroğlu’nun yine en çok kullandığı kelimelerin belediyeler (8) ve uçaklar (6) olması bunun göstergesidir. Diğerleri THK (6), ormanlar (5), yangın (3), sel (6), rahmet (5), iktidar (6), Erdoğan (6) (Tweet 22-47) olarak sıralanabilir.

4.2.2. Eş anlamlılar

Eş anlamlıların sık kullanımı, aynı etkilere sahiptir. Erdoğan, eş anlamlı cümleler kullanmaktadır. Doğal afetlerde “felaket”, “yıkım” gibi sözcükler kullanılmaktadır. Erdoğan söylemlerinde bu ifadelerden kaçınılmaktadır. Yangınlarla ilgili eş anlamlı cümleler “Türkiye yangınları”, “orman yangınları”, “Manavgat yangınları”dır. Bu ifadeler aynı olayı tanımlamak için kullanılmaktadır. “Birliktelik” kelimesi ile ilgili eş anlamlı kelimeler, “birlik/beraberlik/dayanışma (3), elbirliği (1), devlet millet dayanışması (1), kardeşlik (2)” tir.

“Bunlar”a, eş anlamlı olarak “istirmacı kesim (Tweet 6, 31.07.2021:00.15), kirliliği (Tweet 6, 31.07.2021: 05:34), ülkesine ve halkına düşman zihniyet (Tweet 7, 31.07.

2021:06.03), provakatör (Tweet 6, 31.07.2021:09.17), saygı duymayanlar, muhalefet (Tweet 21, 18.08.2021:34.34), CHP zihniyeti (Tweet 14, 11.08.2021:26.00), bozguncular (Tweet 20, 13.08.2021:14.37) kullanılmaktadır. “Fitne” nin eş anlamlısı, “fesat, bozgunculuk, yalan (Tweet 14, 11.08.2021:33.16), iftira, çarpıtma (Tweet 5, 31.07.2021:1.49; Tweet 21, 18.08.2021:54.00, Tweet 14, 11.08.2021:39.40), kirli siyaset (Tweet 6, 31.07.2021:6.55) kirli zihniyet (Tweet 5, 31.07.2021:1.13), yalan terörü (Tweet 10, 04.08.2021:27.21; Tweet 21, 18.08.2021:48.00), terör propagandası (Tweet 14, 11.08.2021:39.40) yalan haber (Tweet 14, 11.08.2021:39.40), manipülasyon, dezenformasyon (Tweet 14, 11.08.2021:33.16), karalama kampanyası (1) (Tweet 21, 18.08.2021:34.34) olarak sıralanabilir. “Ormanlarımız” ve “Orman teşkilatımızın kahraman mensupları” eş anlamlıdır (Tweet 14, 11.08.2021:35.44). Diğer eş anlamlılar, “soruşturma, çalışma, araştırma” kelimeleridir. Bay Kemal (Tweet 21, 18.08.2021:54.00), Kılıçdaroğlu birbiri yerine kullanılmıştır. “Birileri, bunlar” yine ötekileri ifade etmek için başvurulan kelimelerdir. “Sosyal medya, dedikodu mecraları” iktidar tarafından eş anlamlı olarak kullanılmıştır (Tweet 5, 31.07.2021:00.15; Tweet 14, 11.08.2021:33.16).

Kılıçdaroğlu’nun tweetlerinde “bu iktidar”, “bunlar” eş anlamlıdır. Cumhurbaşkanı’na hitaben “Erdoğan” demektir (Tweet 37). Ayrıca “halk, ülke ve millet” eş anlamlıdır. Kılıçdaroğlu, iktidar partisinden bahsederken “beceriksiz”, “saray iktidarı”, “aciz iktidar” “trolleşmiş iktidar” betimlemesi kullanılmaktadır (Tweet 35, 40, 41, 42, 45). “Türkiye’yi yönetemiyorlar. Türkiye’yi acz içinde bıraktılar. Ve şimdi kalkmışlar efendim Türkiye’de kutuplaşma var. Ne kutuplaşması? Bir beceriksizlik var bu beceriksizlik dile getiriliyor. Siz bu ülkeyi yönetemiyorsunuz” (Tweet 45, 07.08.2021:0.53). “Ülkemizi yeni iklim krizlerine hazırlamaya başlamamız lazım. İklim ve su krizinin tam merkezinde olan Türkiye 15 yıldır bu konuda uyarılmaktadır ama Saray iktidarı bu uyarıları duymamaktadır. Zaten bunu anlama kapasiteleri de yoktur” (Tweet 35). “Çok önemli bir nokta da toplumun ruh sağlığı. Yaşadığımız felaket, zaten Saray İktidarı’nın elinde hırpalanmış olan ruh sağlığımızı maalesef daha da kötü etkiledi” (Tweet 40).

Eş anlama gelen ifadeler şöyle sıralanabilir: “Kendi içinde kaos ve kendi içinde bir söylem birliği sağlayamayan bir iktidarla karşı karşıyayız” (Tweet 44, 06.08.2021:3.50). “Hükümetin yetersizliği vatandaşı isyan ettirdi” (Tweet 44, 06.08.2021:23.36).

4.2.3. Ayrık sıralama

Erdoğan orman yangınlarının sebebi olarak iklim değişikliği veya sabotaj ihtimali üzerinde durmaktadır (Tweet 7, 10). “Bölgemizdeki ve diğer yerlerdeki yangınlar konusunda sabotaj şüpheleri herkes gibi bizi de rahatsız ediyor” (Tweet 7, 31.07.2021:10.13). “Yangınlarda terör izi var” (Tweet 10, 04.08.2021:43.26, Tweet 14, 11.08.2021: 6.00, Tweet 6, 31.07.2021:7.20). “Yangınlar şuan tüm dünyanın mücadele ettiği adeta Covid-19 salgını gibi bir tehdittir” (Tweet 10, 04.08.2021:27.00). Yangınlara müdahalede yetersizliğin sorumlusu olarak da yerel belediyeleri işaret etmektedir. Yangın bölgeleri genellikle muhalif parti CHP’nin yönetimindedir.

Kılıçdaroğlu da sabotaj ihtimali üzerinde durmakta, bu konuyu devletin araştıracağını dile getirmektedir (Tweet 23). Kılıçdaroğlu, felaketlerin sonuçlarından sorumlu olarak hükümeti işaret etmekte ve THK uçaklarının kullanılmamasını eleştirmektedir (Tweet 24,25,27,31, 39, 43). Belediyeler içinse liyakat vurgusu yaparak, buraların herhangi bir yerden talimat almaya ihtiyaç duymadan görevlerini yerine getiren kurumlar olduğunu belirtir. Orman yangınlarının başka sebepleri olarak, iklim değişikliği üzerinde de durmaktadır (Tweet 26, 28).

Erdoğan sel felaketlerinin sebebi olarak yangın da olduğu gibi belediyeleri sorumlu tutmamaktadır. Kastamonu ve Bartın Belediyesi koalisyon ortağı, cumhur ittifakından MHP Partisinin yönetimindedir. Sinop Belediyesi ise CHP’nin yönetimindedir. Erdoğan selin

nedenlerini ve sonuçlarını daha çok iklim değişikliğine bağlamaktadır. Kanal 7, Ülke TV, 24 TV, TVNET ve TV360 kanalında yaptığı konuşmasında, ekrana gelen infografik ve tablolarla ilgili bilgi vererek, söylemini desteklemektedir. Sel yaşanan bazı bölgelerde yağış miktarları verildikten sonra Erdoğan, “Bölgeye daha önce görülmemiş yağış düştü” diyerek selin ağır sonuçlarını iklim değişikliğine bağlamaktadır (Tweet 21, 18.08.2021: 27.09). Erdoğan bir diğer sebep olarak da çok tartışılan dere yatağına konut yapılması ve ağaçların kesilme meselesini işaret etmektedir: “Dere yatağına konut yapımının başkanlığımdan beri aksini söylemişimdir. Sakın ha yapmayın, sakın ha dikey mimariye tevessül etmeyin. Aşırı yüksek binalar yapmayın. Bunları söylerken ülkede değil dünyada yaşanan felaketlerden hareketle söyledim” (Tweet 21, 18.08.2021:39.13). Kılıçdaroğlu, tweetlerinde yangın ve sel felaketi ile ilgili olarak iktidarı suçlamaktadır (Tweet 26, 35, 36, 37, 45, 46, 50): “Her yıl mutlaka orman yangınları çıkar, sel olur, belli aralıklarla depremi de yaşarız ama sanki bunları ilk kez yaşıyor gibi önlem almaya çalışırız. İktidarın, Türkiye’yi yöneten iktidarın en büyük zaafı da bu. Bir planlama, bir öngörü söz konusu değil” (Tweet 26). “Ülkemizi yeni iklim krizlerine hazırlamaya başlamamız lazım. İklim ve su krizinin tam merkezinde olan Türkiye 15 yıldır bu konuda uyarılmaktadır ama Saray iktidarı bu uyarıları duymamaktadır. Zaten bunu anlama kapasiteleri de yoktur” (Tweet 35). “Orman yangınlarını önleme konusunda iktidarın sorumluluğunu yerine getiremediğini bildiğimiz için iklim master planını biz, millet ittifakı olarak hazırlayacağız. Ayrıca yangından kim zarar gördüyse kayıt altına alınmalıdır” (Tweet 36). “Bu yapılırken Erdoğan’ın halkımıza adeta bir kredi satıcısı gibi yaklaştığı şekilde değil, doğru düzgün yapılması gerekir. Bunu belediyelerimiz yapacaktır. Belediyelerimize sesleniyorum, bu görev sizde. Ormanlarımız kendini yenileyecektir.” (Tweet 37). “Yarın Kastamonu Bozkurt’a geçeceğim. İlçede yaşananlarla ilgili bildiklerimiz hiç iç açıcı değil. Maalesef göz göre göre geldi bu felaketler. Dünyadaki pek çok bilim insanı Türkiye’yi iklim değişikliği konusunda hep uyardı, hükümet ise hiçbir önlem almadı” (Tweet 50).

4.2.4. Tanımsız aktör ve ses

Sorumlunun kim olduğunun net olarak belirtilmediği söylemdir. Erdoğan, THK ile ilgili olarak bu türden bir söylem kullanmaktadır: “Yok bilmem işte THK’nın uçakları da varmış da THK’nın elinde buralarda rahatlıkla kullanılabilecek uçak falan yok”. Burada Erdoğan, THK kurumunu elinde kullanışlı uçak olmamakla suçlamaktadır. Fakat sorumlu kişiyi net olarak söylememektedir. Bir başka tweetinde şunları söylemektedir: “Uçak konusundaki sıkıntıların ana sebebi uzun yıllardır bu görevi yürüten Türk Hava Kurumunun filosunu ve teknolojisini yenileyememiş olmasıdır” (Tweet 7, 31.07.2021:7.00). “...artık hurda görünümüne bürünen bu uçaklardan 3 ile 18 helikopter THK ortaklığındaki bir şirketten kiralanmıştır. Ayrıca son yangınlarda çok işimize yarayan yeni teknolojiğe sahip amfibik uçaklar ile yine gelişmiş helikopterlerimiz sayesinde yangınla mücadelede filomuzdaki zafiyeti ortadan kaldırmaya çalıştık” (Tweet 7, 31.07.2021:7.18). “Her dönemde olduğu gibi bugün de birileri milletin yüreğindeki yangını kendi kısır çekişmelerine meze yapmanın gayreti içine düşmüştür; bu siyaset konusu yapılabilecek bir mesele değildir. Sosyal medya ve diğer medya mecralarında dolaşıma sokulan miladını doldurmuş hurda araç gereç görüntüleri üzerinden fitne fesat bozgunculuk faaliyetlerine kimse itibar etmemelidir” (Tweet 6, 31.07.2021:9.17).

Erdoğan, tweetlerinde genellikle ekip vurgusu yapmaktadır ve “biz” olarak hitap etmektedir. Tweet’lerinde “ben” dilini seyrek kullanması, kolektif düşünceye önem verdiğini göstermektedir. Yardım eden ülkelere teşekkür ederken ben dilini kullanmaktadır ama ülkem adına diyerek de yine milletin temsilcisi olarak bu söylemi gerçekleştirmektedir (Tweet 8). Erdoğan, sel felaketlerine ilişkin olarak ise herhangi bir sorumludan bahsetmemektedir.

Kılıçdaroğlu’nun tweet’lerinde, yangınla ilgili olarak sorumlu tutulan kişi ve kurumlar daha net ifade edilmektedir. Kılıçdaroğlu, yangınların THK uçaklarının kullanılmamış olmasından dolayı söndürülemediğini, belediyelerine yetki verilirse uçakları etkin

kullanabileceklerini belirtmekte ve iktidarı önlem almamakla suçlamaktadır: “Ormanları yakıyorlar uçak yok helikopter yok. Vatandaş bağıyor telefon ediyor: ‘Ya buraya uçak gönderin, helikopter gönderin, santral yanacak, burada çok daha büyük felaket oluyor, bunun önlemini alın.’ Alınmadı beceremiyorlar. Türkiye’yi yönetemiyorlar. Türkiye’yi acz içinde bıraktılar ve şimdi kalkmışlar efendim Türkiye’de kutuplaşma var Ne kutuplaşması? Bir beceriksizlik var bu beceriksizlik dile getiriliyor. Siz bu ülkeyi yönetemiyorsunuz” (Tweet 45, 07.08.2021:0.29). Sel felaketi ile ilgili olarak da yukarıda belirtildiği gibi açıkça hükümeti iklim değişikliği konusunda önlem almadığından dolayı sorumlu tutmaktadır (Tweet 43, 44,45).

4.2.5. Büyük harfle yazma

Erdoğan, tweetlerini görsellerle desteklemektedir. Tweetler daha çok infografiklerle desteklenmektedir. İnfografik yazıları genelde tamamı ve ilk harfleri büyük olacak şekilde yer almaktadır. Görsellerde yazıların ilk harfleri ve bütün harfleri genellikle büyük harflidir. Örneğin, 30 Temmuz 2021 tarihinde paylaşılan infografikte “ORMAN YANGINLARIYLA MÜCADELEMİZ SÜRÜYOR” başlığı altında rakamlar ve harfler büyük şekilde yazılarak vurgulanmaktadır (Tweet 1). Yazılı tweetlerde büyük harfle başlayan tweetler şöyledir: “Yeşil Vatan”, “Can Azerbaycan” gibi. Diğer tweetler: “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi”, “Geleceğe Nefes” (Tweet 1, 2, 3, 4, 8, 11, 12, 19).

Kılıçdaroğlu’nun tweetlerinde bu türden büyük harf vurgusu bulunmamaktadır. Fakat videolarda konuşmalar büyük harfli ve kalın punto beyaz alt yazılarla desteklenmiştir: “ENGEL ÇIKARMASINLAR ÖNÜMÜZÜ AÇSINLAR...” (Tweet 43). Kılıçdaroğlu, birinci ağızdan konuşma dilinde tweetler yazmıştır. Herhangi görsel unsurlardan, infografik tablolardan yararlanmamıştır.

4.2.6. Kelime Seçimi

Tweet’lerde kelime seçimi ayrı bir önem arz etmektedir. Bu bölüm aynı zamanda Erdoğan’ın kelime dağarcığını da göstermektedir. Kelime seçimi Erdoğan’ın olaydaki otoritesini temsil etmektedir. “Telef olan hayvanların sahipleri mağdur edilmeyecektir” (Tweet 7, 31.07.2021:3.20, 6.00, 7.59; Tweet 14, 11.08.2021:7.25). “Canlılar için de tedbir aldık. Biz, bütün bu canlıların sahiplerine hemen ödemelerini yapacağız. Büyükbaş, koyun, beyaz et hepsinin ödemelerini yapacağız. Nasıl ki traktörler sahiplerine gelecek, sizlerin de hayvanlarınız size gelecek” (Tweet 10, 04.08.2021: 28:02) “Bal, arı kovanlarımız yandı. Birçok vatandaşımızın ekmek teknesiydi, bunlar gitti” (Tweet 10, 04.08.2021:42.03). “Yerleşim yerlerinin sorumlusu büyükşehir belediyeleridir” (Tweet 10). Erdoğan çok tartışılan Türk Hava Kurumu meselesi için de yorum da bulunmaktadır: “THK devletin bir kurumu değildir. THK vakıf ve derneklerden birtanesidir. THK uçakları çürümeye terketmiştir” (Tweet 14). Erdoğan, takipçilere detaylı bilgiler sunarak, olayı yakından takip ettiğini sergilemektedir. Bunun içinde rakamsal verilere sıklıkla başvurmuştur: “252 milyon fidan”, “İktidarımız döneminde 5 milyar 400 milyon ağaç diktik”, “45 helikopter”, “1080 arasöz”, “10,550 itfaiye işçisi”, “2270 ilk müdahale aracı”, “280 su tankeri”, “6 adet uçak”, “81 orman yangını”, “7 yangın kontrol altına alındı”, “50 milyon Türk lirası”, “18 amfibik uçak”, “57 helikopter”, “9 insansız hava aracı”, “850 arasöz ve su tankeri”, “150 iş makinesi”, “5250 personel görev yapıyor”, “46 ildeki 214 orman yangınının 202 tanesi kontrol altına alındı” (Tweet 7, 31.07.2021:6.04). Sel felaketinde de yine aynı şekilde rakamsal verilerle ilgili bilgiler sıklıkla yer almaktadır. Sıfat olarak, yönetim olarak güçlü olduklarını vurguladıkları ifadelerle yer vermiştir: “En hızlı, en etkin mücadele eden ülkeler arasında yer alıyoruz” (Tweet 6, 31.07.2021:6.03, 3.10). “Türkiye, bölgesinin en güçlü orman yangınlarıyla mücadele alt yapısına sahip bir ülkedir.” “Orman teşkilatımızın kahraman mensupları”, “Güçlü Türkiye” “19 senede 5,5 milyar fidan değil ağaç diktik” (Tweet 20,

13.08.2021:16.40). Metaforlar: “Siyaseti kirleten bir müsilağa karşı karşıyayız” (Tweet 10, 04.08.2021:44.17). Retoriği oluşturan rakamlar ve metaforlardan etkili propagandanın unsurları olarak sıkça yararlanıldığı görülebilir.

Kılıçdaroğlu, Erdoğan’ın belediyeleri suçlamasına karşı, THK’yı ve kendi yönetimlerindeki belediyelerini ve savunmaktadır. Bu yüzden buna ilişkin olarak ağırlıklı kelimeler seçmektedir: “THK” kelimesi 12 kez kullanılmaktadır. “Büyükşehir belediyeleri” kelimelerini 14 kez kullanmıştır. Kılıçdaroğlu, rakamsal verilere daha çok canlı yayın açıklaması olan videolarda yer vermektedir: “THK’nın 2002’de 19 uçağı ve pilot vardı. Uçaklarımız neden yok. 2002’de 176 bölgede orman yangını çıktı. THK uçakları söndürdü. Cumhuriyet’le yaşıt THK’yı eski görkemli günlerine kavuşturun.” Kılıçdaroğlu’nun belediyelerle ilgili vurgu yaptığı kelime ise “liyakat”dır: “Belediye başkanlarımız, liyakatlı belediye başkanlarıdır”. Kılıçdaroğlu, Erdoğan’dan farklı olarak insanın yanında “doğa, ağaç, hayvan” vurgusu yapmaktadır ve “Hiçbir canlının zarar görmesini istemeyiz” derken insanların duygusuna hitap etmektedir (Tweet 26).

Siyasi parti liderleri, konuşmalarında ikna edici ifadelerden faydalanmaktadır. Erdoğan, söylemlerinde ethos (kaynağın güvenilirliği), pathos (duygusal çekicilikleri) ve logos (rasyonel çekicilikleri) şeklinde üçlü ikna bileşenlerini bir arada kullanmaktadır. Ethos, ikna bileşenlerinde liderler, kendisinin veya partisinin gerçekleştirdikleri başarılarından bahsederek, tecrübeye vurgu yapması, konuşmanın yeri ve zamanına uygun kelimeler seçmesi, dürüstlük ve şeffaflık gibi unsurların öne çıkması göze çarpmaktadır. Konuşmalardaki öfke, kızgınlık veya umut, birlik beraberlik, dayanışma bildiren ifadeler patos ikna bileşeni kapsamındadır. Takipçilerin, akıl ve mantığına hitap eden logos ikna biçiminde, düşünceleri destekleyecek materyallere başvurulur. Bu bağlamda Erdoğan, rakamsal veri ve görsel infografiklerle bu biçimi de kullanmaktadır. Bu tür ikna biçimlerinde, kanıtlar, örnekler ve kıyaslamalar ön plandadır.

Kılıçdaroğlu da üç ikna biçimini kullanmaktadır. Partisine bağlı belediyeler ve THK ile ilgili ifadelerinde ağırlıklı ethos’tan yararlandığı, iktidar partisine öfke, halka birlik duygusuyla seslenirken pathos’dan yararlandığı görülmektedir. Logos ikna bileşeni olarak ise daha eski tarihli yangın olayını, yeni yangın felaketiyle kıyaslarken yapmaktadır.

4.2.7. İlişkisel kiplik

Erdoğan’ın ve Kılıçdaroğlu’nun otoritesini gösterdiği ve diğer siyasetçilere atıfta bulunduğu kısımdır. Erdoğan, aşağıda yer alan tweetlerinde diğer politikacılara ve kurumlara atıfta bulunmaktadır: CHP, Kılıçdaroğlu, THK, Yerel belediyeler, Tarım ve Orman Bakanlığımız, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız, İç işleri Bakanlığımız, Sağlık Bakanlığımız, Ulaştırma Bakanlığımız, Enerji Bakanlığımız Kültür ve Turizm Bakanlığımız ve diğer tüm kuruluşlar (Tweet 7, 31.07.2021: 02.01, 07.07).

Kılıçdaroğlu’nun atıfta bulunduğu kişi, kurum ve kuruluşlar: Erdoğan (Tweet 24, 25, 28, 29, 31), kayyum (Tweet 24, 25), THK (Tweet 24, 25, 43), Turizm Bakanlığı (Tweet 28), Büyükşehir Belediye Başkanımız (Tweet 31), liyakatli belediye başkanlarımız (Tweet 26).

4.3. İdeolojik konular

Erdoğan’ın ve Kılıçdaroğlu’nun söyleminde gösterilen ideolojik temalar, tweet’lerde kurulan kalıplardan gelmektedir. Erdoğan’ın bu özel söylem örneğinde sunduğu en yaygın temalar ulusal birlik ve özgünlüktür. Kılıçdaroğlu’nun ise, devlet, millet, halk birliğidir.

Erdoğan: “Ülkemizin kutlu yürüyüşünü, baskıyla, terörle, tuzakla, kumpasla engelleyemeyenler son günlerde kin ve nefret siyasetiyle bizi birbirimize düşürmeye çalışıyorlar” (Tweet 20, 13.08.2021:17.48).

4.3.1. Ulusal kimlik

Erdoğan'ın ulusal birlik bildiren tweetler ve video söylemleri şöyle sıralanabilir: millet, birliktelik, birlik/beraberlik/dayanışma (3) (Tweet 7, 31.07.2021:5.40), elbirliği, devlet millet dayanışması (1) (Tweet 7, 31.07.2021:05.40), (Tweet 6, 31.07.2021:06:42), kardeşlik (2) (Tweet 7, 31.07.2021:5.40), “Bir olalım, iri olalım, diri olalım, biz... Gün, dayanışma ve elbirliğiyle afetlerin üstesinden gelme günüdür” (Tweet 6, 31.07.2021:10.00). “Değerli kardeşlerim! Birliğimize, beraberliğimize, kardeşliğimize nolur sıkı sıkıya sahip çıkalım. Bir olalım, diri olalım, iri olalım, kardeş olalım, hep birlikte Türkiye olalım” (Tweet 6, 31.07.2021:8.40). Sel felaketleri ile ilgili bir tweet’de ortak milli duygulardan bahsetmektedir: “Kastamonu ve çevresindeki illerimizde yaşanan felaketlerde hayatını kaybeden, zarar gören vatandaşlarımızın üzüntüsü, milletimizin ortak üzüntüsüdür” (Tweet 20, 13.08.2021:03.50).

Kılıçdaroğlu'nun ulusal birlik bildiren kelime seçimleri ise şöyle sıralanabilir: hepimiz biriz, tek yüreğiz (Tweet 23), kardeşçe yaşamak (1), millet ittifakı (1), hep beraber bu süreçten çıkacağız (1) (Tweet 26, 30, 43, 44).

4.3.2. Kapsayıcı ve özel zamirler

Kapsayıcı ve özel zamirler tweetlerde kullanılan kelimeler ve sözler altında yatan gizli ideolojileri ortaya çıkarmak için yararlıdır. Fairclough'a (1989) göre, bu örtük ideolojiler, konuşmacı ve dinleyici için önemli olan içeriği, değerleri ve inançları yansıtan deneyimsel değerlerdir. Erdoğan, ulusal birliği göstermek için kapsayıcı zamirlerden yararlanmaktadır. Örneğin, Erdoğan'ın tweet'lerinde “Milletimiz” toplu zamirini kullanması birlik anlamına gelir ve Ulus'un büyük harf kullanımı vatanseverlik ve ulusal gurur anlamına gelir. Erdoğan, sıklıkla devlet-millet dayanışmasına vurgu yapmaktadır. Doğal afetlerde genelde farklı kurum ve kuruluşların birlikte hareket etmesi beklenir ama her iki liderin söylemlerinde birbirlerini eleştirdiği ve halka yönelik hitaplarını güçlendirdikleri görülmektedir. Erdoğan, söylemlerinde daha çok bakanlık yetkililerini öne çıkarırken, Kılıçdaroğlu, yerel yöneticileri öne çıkarmayı tercih etmiştir. Genelde “biz” gibi toplu ifadeler, liderin kendini kiminle aynı çizgi ve değerde gördüğünün göstergesidir:

Böyle bir zamanda bir olmamız lazım beraber olmamız lazım iri olmamız lazım diri olmamız lazım kardeş olmamız lazım, milletçe bu milleti ayağa kaldırmamız lazım ama onlar bakıyorsunuz hala Erdoğan'a nasıl da vurayım yara vereyim. Dertleri bu. Yara veremezsiniz biz bu milletle beraberiz. Milletimizle de bu yola devam edeceğiz. Allah'ın izniyle biz bir olur bin diriliriz ve kardeşlerim inşallah şu afetleri de aşıyoruz aşacağız” (Tweet 20, 13.08.2021: 12.15) (Tweet 5, 31.07.2021:1.35). “Millet olarak geçmişte depremler, işte yine yangınlar şimdi de seller vesilesiyle tek yürek tek yumruk haline gelmeyi hamdolsun başarıyoruz” (Tweet 20, 13.08.2021:14.20). “Değerli kardeşlerim” (Tweet 20, 13.08.2021:20.40). “Kardeşlerim, böyle dönemler ülke ve millet olarak birliğe, beraberliğe, dayanışmaya en çok ihtiyacımız duyduğumuz zamanlardır. (Tweet 7, 31.07.2021:5.34)

Kılıçdaroğlu da tweet'lerinde halkla bütünleşme anlamında tweetler kullanmıştır: “Şimdi de Marmaris'ten yangın haberleri geliyor. Bu bir sabotaj mı, devlet bunu mutlaka tespit edecektir. Ormanlarımızın, hayatını kaybeden vatandaşlarımızın, çalışanlarımızın, ormanlarda yaşayan canlıların hesabı sorulur. Bu konuda hepimiz biriz, tek yüreğiz. Bu böyle bilinsin!” (Tweet 23).

4.3.3. Milli dine atf

Dinsel ifadeler Erdoğan'ın milli dine hitap etmek için sıklıkla başvurduğu bir yöntemdir. “Allah'ın izniyle, İnşallah, Rabbim milletimizi ve devletimizi her türlü kaza ve beladan afetten musibetten muhafaza eylesin” (Tweet 7, 31.07.2021: 01.51; Tweet 5, 31.07.2021, 0.40, 5.36), “Hamdolsun” (Tweet 7, 31.07.2021:05.51; Tweet 20, 13.08.2021:03.16). “Rabbim yar ve yardımcımız olsun; Rabbim bizi ve milletimizi daha beterinden korusun”

(Tweet 20, 13.08.2021:22.20). “Rabbimden ülkemizi ve milletimizi her türlü kazadan, beladan, musibetten muhafaza eylemesini niyaz ediyorum” (Tweet 6, 31.07.2021:02.25). “Bu ülke, bu millet bu zararların altından kalkacak, bu musibetlerin üstesinden gelebilecek güce ve imana sahiptir” (Tweet6, 31.07.2021:06.35). “Rabbimden yaralananlara şifa diliyorum” (Tweet 20, 13.08.2021:01.44). “Hepinizi Allaha emanet ediyorum (Tweet 20, 13.08.2021: 24.10). Bu ifadeler, Erdoğan’ın muhafazakar seçmen kitlesiyle özdeşleşmesini ve aradaki birliği kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda doğal afet gibi insan kontrolünü aşabilecek durumlarda beklenen bir yanıt olarak görülebilir. Benzeri ifadeler, deprem ve maden faciası gibi durumlarda kullanılabilir.

Kılıçdaroğlu dini ifadelerle daha seyrek olmakla beraber genellikle konuşmalarının sonunda ve taziye mesajlarında yer vermektedir: “Allah’ın izniyle (3): “Allah’ın izniyle çıkacağız, süratle çıkacağız, hep beraber çıkacağız. Allah’ın izniyle bu ülkeye huzuru da barışı da bir ülke nasıl yönetilir, onun örneğini de getireceğiz” (Tweet 26, 30.07.2021) “Ölenlere Allah’tan rahmet diliyorum” (Tweet 47, 12.08.2021). Bunun yanısıra Kılıçdaroğlu tweetlerinde bilimsel ifadelerle de sıklıkla yer vermeye çalışmaktadır: “Duygusal olarak fidan dikilsin istiyoruz ve ben sizi anlıyorum ama bilim insanlarımızı dinlemeye başlamanın zamanıdır. İşte bu yüzden konunun uzmanı bilim insanlarımızdan hemen destek isteyeceğiz. Bunun için de bir bilim çalışmayı yapılması şarttır, biz organize edeceğiz” (Tweet 38).

4.3.4. Kahramanlara atf

Ulusal birlik gibi temaların vurgulanmasında başvurulan bir yöntemdir. Türkiye kültüründe askerlere olduğu kadar AFAD personeli gibi doğal afetlerde görev yapan görevlilere hürmet ve saygı duyulmaktadır. Bu yüzden onlar kültürel değerlere dayalı kahramanlar olarak görülmektedir. Erdoğan da konuşmasında orman teşkilatının çalışanlarını bu bağlamda anmıştır: “Orman teşkilatımızın kahraman mensupları” (Tweet 7, 31.07.2021: 6.52). “Herkesi gerektiğinde şehitler verme pahasına ormanlarımızı koruyan bu teşkilatımızın mücadelesine saygı duymaya davet ediyorum” (Tweet 7, 31.07.2021:8.42). “Bütün bu kardeşlerimizi evlerinin damlarından kurtaran jandarmamızın, silahlı kuvvetlerimizin, polisimizin kahramanca bütün o vatandaşlarımızın nasıl kurtardıklarını izlediniz herhalde. Bu kahramanlarımız alnından öpülesi kahramanlarımız. Hiçbir şeyden yılmadan bunu başardılar” (Tweet 20, 13.08.2021: 05.30). “Gece gündüz demeden benim tüm Bakan arkadaşlarım oralardan çıkmadılar. Bütün kurumlarımız kahramanlarımız, yangın demeden oralarda çalıştılar” (Tweet 20, 13.08.2021: 13.45). “Gerek kara kuvvetleri gerek jandarma gerek vatandaşlarımızı çatıdan kurtaran kahramanlara şahsım ve milletim adına çok teşekkür ediyorum” (Tweet 21, 18.08.2021:33.43). “Böylesine bir felaketi istismar edenlere rağmen milletimizle birlikte bu büyük afetin üstesinden gelmeyi başardık” (Tweet 22, 19.08.2021: 03.06).

Kılıçdaroğlu’nun kahraman olarak atıfta bulunduğu kuruluşlar, partiye bağlı belediyelerdir: “Olaylara vakıf olan çalışan, dirayetli belediye başkanlarımız var. Hepinizin huzurunda belediye başkanlarımızı yürekten kutluyorum. Onun dışında bütün belediye başkanlarımız elinden gelen bütün çabaları gösterdiler” (Tweet 48, 14.08.2021:00.08).

4.4. Şeffaflık

Erdoğan’ın özgün olabilmesi güncel gelişmeleri şeffaf bir şekilde sunmasından ileri gelmektedir. “Az önce aldığımız bilgiye göre”, “yeni onayladım” vb.: “Orman yangınlarıyla mücadelemizi 45 helikopter, 6 uçak, binlerce araç ve personelimize kararlı bir şekilde sürdürüyoruz. Yangından etkilenen hiçbir vatandaşımızı mağdur etmeyeceğiz.” (Tweet 1). “Orman yangınlarımızdan etkilenen bölgelerimizi “Genel Hayata Etkili Afet Bölgesi” ilan ettik. Milletimizin yaralarını sarmak, zararını karşılamak, imkanlarını öncekinden de iyi hale getirmek için gereken tüm adımları atmaya devam edeceğiz.” (Tweet 4). “Geleceğe Nefes

kampanyasıyla her vatandaşımız için 3 adet olacak şekilde toplam 252 milyon fidanı inşallah yıl bitmeden toprakla buluşturacağız. Yeşil vatanı korumak için cansiperane mücadelemiz devam edecek” (Tweet 11).

Kılıçdaroğlu'nun konunun yakından takipçisi olduğunu belirten tweetleri ise şöyledir: “Erdoğan ortalıkta yok ve hiçbir bürokrat onun izni olmadan onay verebilecek durumda değil. Aradım kayyumu ulaşamadım.” (Tweet 24). “11 Büyükşehir Belediye Başkanımız, THK uçakları için çağrı yaptı. “Uçakları aktif hale getirmeye hazırız” dediler. Ben halkımızı ve iş insanlarını belediye başkanlarımıza desteğe çağırıyorum. Susma zamanı değildir!” (Tweet 30). “Belediye başkanlarımızla birlikte THK’ya gittik. Bu kurumu ayağa kaldırmaya çok kararlıyız, bunu da kendilerine söyledim. Açsınlar önümüzü, hemen çözelim bu meseleyi.” (Tweet 43). “Yarın Kastamonu Bozkurt’a geçeceğim. İlçede yaşananlarla ilgili bildiklerimiz hiç iç açıcı değil. Maalesef göz göre göre geldi bu felaketler. Dünyadaki pek çok bilim insanı Türkiye’yi iklim değişikliği konusunda hep uyardı, Hükümet ise hiçbir önlem almadı.” (Tweet 48).

4.4.1. Metinler arası uygulama

Kendini kanıtlamanın diğer göstergeleri, kalıcı ve tutarlı dilbilgisi hatalarıdır. Cumhurbaşkanı'nın tweetlerinde yazım ve dilbilgisi hatası bulunmamaktadır. Dolayısıyla, tweetleri kendisinin bizzat yazıp yazmadığına dair ipucu olabilecek başat kelime yazımları görülmemiştir. Bunun yanı sıra, tweet serisinde sunulan tematik özgünlük, Erdoğan'ın tweetlere dahil olduğunu göstermektedir fakat metinlerdeki rakamsal veri ve yorumlamaların bir iletişim çalışmasının ürünleri olduğu da görülmektedir. Twitter'da hashtag ve etiketleme ile metinler arası bağlantılar kurulabilmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tweetlerinde bu tür etiketlemeler görülmemiştir. Kılıçdaroğlu'nun bazı tweetlerinde felaketin yaşandığı il ve ilçelerle ilgili hashtaglerle bağlantı kurulmuştur: #Manavgat (Tweet 22). #Antalya (Tweet 26). #Sinop (Tweet 48).

4.5. Söylemsel uygulamalar ve özgünlük

Twitter, etkileşimli bir sosyal medya olarak metinler arası bağlantılara sahiptir. Erdoğan'ın Twitter sayfası onun yaklaşık 18,8 milyon takipçisi tarafından erişilebilirdir, Kılıçdaroğlu'nun ise 8,3 milyon takipçisi de ancak içerikleri görüntülemek için takipçi olmak ta zorunlu değildir. Twitter kullanan herkes bu içeriklere erişebilir. Twitter'ın ücretsiz olması ve hesap açma gibi uygulamalar gerektirmemesi, içeriklerin bağlantılarla farklı web sayfalarından görüntülenebilir olması gibi özellikleri vardır. Twitter gelişmiş arama seçeneğiyle geçmiş paylaşımlara da erişebilme imkânı sunmaktadır.

Tweetlerde şikayet et özellikleri mevcuttur. Twitter hesap yöneticileri yayın politikalarına göre bazen bazı tweetlere sansür uygulayabilmektedir. Twitter mobil, masaüstü uygulamalarla her zaman her yerden konuşma yapmaya, video yüklemeye imkân tanımaktadır. Tweet bildirimleri takipçilerin bir tweetin ne zaman gönderildiğini bilmemizi sağlar.

Bildirilen yayın süreleri, takipçilerin tweet'in tam olarak ne zaman gönderildiğini görmelerini sağlar. Tweetlerin atılma saatleri örneğin sabah çok erken saatlerde veya gece geç saatler, bir kişinin tweetleri kendi oluşturduğu daha doğrusu öznel tweetler olduğunun göstergeleridir. Bu saatlerde kamu açıklaması hazırlamak için iletişim ekibinin bulunması çok olası bir durum değildir. Dolayısıyla tweet'lerin başka biri tarafından kontrol edilmiş veya düzenlenmemiş olması muhtemeldir.

Tweetler'de genellikle edilgen ifadeler yer almakta, sadece bazı tweetlerde teşekkür ediyorum, başsağlığı diliyorum şeklinde etken ifadeler kullanılmaktadır (Tweet 8, Tweet 9, Tweet 15). Bu, Erdoğan'ın tweetleri üretmek için muhtemelen onunla birlikte çalışan iletişim uzmanları olduğu anlamına gelebilir.

Özgünlük, Erdoğan'ın kullandığı dilin gramer özellikleri, şeffaflık gibi kendisinin bizzat kaleme aldığı tweetlerin ve konuşmalarının göstergeleri ile ilgilidir. Bu daha çok genel stilde alakalıdır. Eğer tweetlerde basit dilbilgisi yanlışları varsa bu genellikle profesyonel bir şekilde düzenlenmediği ve öznel olduğu hissini verir. Kiplik, cümle yapısı, sözcük seçimi gibi dilbilimsel örüntüler ve hatalar yazının aynı kaleminden çıkıp çıkmadığına dair göstergelerdir. Erdoğan'ın tweetleri ve video konuşmaları içeriksel ve biçimsel olarak birbiriyle uyumludur. Konuşmaları hazırlayan bir iletişim ekibi olduğu düşünülebilir. Bunu anlamının bir yolu da tweetlerin yayınlanma saatleridir. Örneğin, Trump'ın Twitter'ı sık kullanan bir lider olarak gece bile yazdığı görülmektedir. Kılıçdaroğlu, Erdoğan'ın konuşma metinlerini prompter'dan okumasını eleştirmektedir ve konuşmalarını kendi hazırlamadığı iddiasında bulunmaktadır: “Erdoğan, bırak sorulara vereceğin cevapları, bana edeceğin hakaretleri bile promptere yazdırmak zorunda kalıyorsun. Bir ilçe sular altında, ciddi felaket haberleri peş peşe geliyor, ama senin ülkeyi yönetme kapasiten yok. Gazeteci fısıldaması ile söyleşi de gördü ülke sayende...” (Tweet 46).

Kılıçdaroğlu tweetlerinde genelde, “ben”, “sen” dili kullanmaktadır. Bu da tweetlerini kendi yazdığı algısı vermektedir: “Erdoğan ortada yok ve hiçbir bürokrat onun izni olmadan onay verebilecek durumda değil. Aradım kayyum ulaşamadım.” (Tweet 24). “Türk Hava Kurumu kayyum elinde yok oldu. Uçaklar yattı, pilotlar işinden oldu. Yeni bir iş modeli önerdim; bu uçakları belediyemizin kiralamasına ve pilotlar ile teknisyenleri istihdam etmesine izin versinler, yangınlara direk biz müdahale edelim.” (Tweet 25). “Benden söylemesi, halkımız ‘Cumhurbaşkanımızın talimatıyla’ kalıbınızdan çok sıkıldı. Bir ülke liyakatli kadrolarla yönetilir, tek kişi talimatları ile değil. Erdoğan, talimatı veremedi herhâldeki ülke yandı, kül oldu.” (Tweet 28). “Sevgili halkım, yangınlarla olan mücadelemiz sürerken, bu meseleye yeniden değinmek zorunda kaldım, gerçekten çok üzgünüm beka sorunumuz haline gelen bu meselenin de örtbas edilmesine izin veremem. Söz veriyorum bu sorunu biz çözeceğiz.” (Tweet 32).

4.5.1. Yeniden üretim ve tüketim

Twitter'ın retweetleme, beğeni, yanıtlama, alıntılama gibi özellikleri halkın liderle etkileşime girmesini sağlamaktadır. Kullanıcılar beğendikleri veya eleştirmek istedikleri tweetleri direkt retweetleyebilir ve yorum yazarak paylaşabilir. Bu tweetin binlerce kişiye ulaşmasını sağlar. Erdoğan'ın en çok beğenilen (48,3B) ve retweet (16,8B) edilen tweeti ilk tweetidir: “Orman yangınlarıyla mücadelemizi 45 helikopter, 6 uçak, binlerce araç ve personelimizle kararlı ve hızlı bir şekilde sürdürüyoruz. Yangından etkilenen hiçbir vatandaşımızı mağdur etmeyeceğiz.” (Tweet 1). Kılıçdaroğlu'nun en çok beğenilen tweeti (113,2B) ve retweet edilen tweeti (18,9B) 8 no'lu tweetidir: “Erdoğan bir imzayla ormanda yapılaşma yetkisini Turizm Bakanına verdi. Heryer yandı kül oldu, derdi dağı taşı betonlaştırmak. Çok açık söylüyorum; tek bir tuğla dahi koymaya kalkarsanız, önce eksvatörle beni çığnemeniz gerekecek. Ormanlarımıza dokunamayacaksınız. Hadsizler!” (Tweet 29).

4.5.2. Multimedya entegrasyonu

Twitter'da söylemler video, fotoğraf, infografik gibi görsellerle daha çekici hale gelir. Görsel çekicilik üretilen mesajın etkililiğini artırır. Bu da tweetin daha çok görülmesine ve tıklanmasına etki eder. Erdoğan'ın tweetlerde video, fotoğraf ve infografiklerden yararlandığı görülmüştür. Infografik içindeki rakam ve yazılı ifadelerin büyüklükleri, kırmızı renkler bazı bilgilerin daha çok vurgulanması ve dikkat çekmesi için kurgulanmıştır.

Erdoğan'ın 21 tweetinin, 7 tanesi videoludur. Video içerikleriyle tweet içerikleri aynı veya benzerdir: “Ormanlarımızı yakanları bulup ciğerlerini yakmak boynumuzun borcudur. Allah'ın izniyle Türkiye bu yangınların izlerini kısa sürede silecektir.” Yazılı tweetle, birlikte paylaşılan videoda aynı ifadeler geçmektedir (Tweet 5, 31.07.2021: 00.00, 01.35).

31.07.2021’de paylaşılan Antalya/Manavgat orman yangınları hakkında bilgi ve inceleme başlıklı tweet’in içeriği de 30.07.2021 tarihinde yayınlanan infografikle örtüşmekle beraber, bazı sözlü ifadelerde geçen nicel verilerin infografikte yer almadığı görülmüştür (Tweet 1, Tweet 7). Bunlar, 1 insansız helikopter, 9 insansız hava aracı, 65 iş makinesi, 117 itfaiye, 30.000 ambulans gibi. İnfografikte az sayıların yer almaması, yüksek rakamların yer verilmesi retoriği güçlendirmek adına bir çalışma izlenimi uyandırmaktadır. 1 insansız hava aracı rakam yazılmadan sadece İHA’lar ve insansız hava aracı olarak yazılmıştır. İnfografikte geçen 6 uçak, 45 helikopter bilgisi aynıdır. Uçak ve helikopter meselesi en çok tartışılan hususlardan olduğu için şeffaflık söz konusudur. Daha sonra videonun ilerleyen dakikalarında yeni gelen bilgiyle uçak sayısı güncellenmiştir: “ve son attığımız adımlarla 6 uçak 13 uçağa çıkarılmıştır”. Sözlü olarak ifade edilen 4000 personel, infografikte 4110 adet olarak yaklaşıktır. Grafikte birbirini tutmayan veriler de göze çarpmaktadır. Örneğin infografikte 1080 olarak yazılan arazöz, sözlü ifadede 665 arazöz, olarak geçmektedir. 65 iş makinesi infografikte yoktur onun yerine 280 su tankeri yazılmıştır. O da sözlü ifadede geçmemektedir. Ambulans yerine 2270 ilk müdahale aracı ifadesi yazılmıştır. 117 itfaiye infografikte geçmemektedir. İnfografikte yer alıp, sözlü ifadede geçmeyen bilgiler ise şöyledir: 10550 itfaiye işçisi, 660 adet dozer ve iş makinesi, 6440 orman muhafıza memuru (Tweet 1; Tweet 7, 31.07.2021: 6.03). Yine başka bir videoda rakamsal veriler verilmekte insansız hava aracı infografiktekinden daha yüksek belirtilmektedir: “Yangın söndürme uçaklarımızın sayısı 16’yı buldu. 45 helikopterimiz noktasal söndürmeyi gerçekleştiriyor. 9 insansız hava aracımızla etkin bir şekilde sahadayız. (Tweet 6). Tweet yazılı ifadesi “Orman yangınlarıyla mücadelemiz sürüyor. Hasar tespit çalışmalarından sonra, evi yanan vatandaşlarımıza yenileri yapıp teslim edilecektir, hayvanlarını kaybeden vatandaşlarımız da mağdur edilmeyecektir.” ifadesi başka bir tweet’de sözlü olarak yenilenmektedir: “Hedefimiz, inşallah bir yıla kadar yöresel mimariye uygun şekilde bu evleri yapıp teslim etmektir. Hayvanları telef olan vatandaşlarımızın bu konudaki zararlarını gidereceğiz” (Tweet 6, 31.07.2021: 02.40, 06.00). “Telef olma” sözlü ifadesi yazılı ifadede “kaybetmek” olarak değişik yazılmıştır.

Erdoğan bir başka tweetinde, fotoğraftan yararlanmış. Söylemi desteklemek için yeşil gür bir orman görüntüsü kullanılmıştır. Tweet söylemi ise şöyledir: “Türkiye’nin orman varlığını artırmış bir yönetim olarak elbette yanan her yeri daha fazlasıyla tekrar ağaçlandırmak en başta gelen görevimizdir”. Fotoğraf yazısı ise şöyledir: “Yanan alanların yeniden ağaçlandırılmasına yağın ilk yağmurlarla birlikte başlayacağız. Anayasamızın 169. maddesine göre yanan alanlar başka amaçla kullanılamaz ve tekrar ağaçlandırılır. Türkiye’nin orman varlığını artırmış bir yönetim olarak elbette yanan her yeri daha fazlasıyla tekrar ağaçlandırmak en başta gelen görevimizdir. Türkiye’nin bu konudaki gücü ve başarısı, gelişmiş ülkelerin dahi önündedir.” Erdoğan bu tweetini de başka bir tweetle yayınladığı videosunda aynı ifadelerle desteklemiştir (Tweet 7).

Multimedyanın Twitter’da dahil olması söylemi destekleyen güçlü bir unsurdur. Videolar, görüntülenme miktarı ile ilgili de rakam sunduğunda yazılı bir tweete göre daha çok görüntülenme bilgisi verir. Örneğin, 1,2 milyon izleyici Marmaris’te çekilen Erdoğan’ın konuşmasını izlemiştir. Videoyu izleyenler tweeti de görüntülediğinden tweeti kaç kişinin gördüğü bilgisini daha net verir. Video 25, 5 B beğeni almış, 6905 kez retweet edilmiştir (Tweet 6). Sellerle ilgili olarak da Erdoğan’ın metinle beraber 2 infografik görsel ve 3 canlı yayın video paylaştığı görülmektedir. İnfografiğin bir tanesi tweet metni içinde düzenlenmiştir (Tweet 17), Bir tanesi de ayrı bir tablo halinde verilmiştir. Tablodaki rakamlar vurgulanmak için metinden büyük ve kırmızı harflerle yazılmıştır (Tweet 19). Bu tweetteki bilgiler de canlı yayında tekrar edilmiştir (Tweet 20, Tweet 21).

Kılıçdaroğlu, rakamsal veriler sunmadığı için, infografik kullanılmamıştır. Onun yerine iki videosunda sözleri büyük, beyaz renk alt yazılarla desteklenmeye ve dikkat

çekilmeye çalışılmıştır. Tweet'deki söylemle, video'daki sesli ve yazılı ifadeler aynıdır (Tweet 43, Tweet 45).

Sonuç

Bu çalışmada Cumhurbaşkanı Erdoğan ve CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun Türkiye'de yaşanan doğal afetlerle ilgili Twitter sosyal medyası üzerinden yaptığı kriz iletişimi ve siyasal söylemi incelenmiştir. Öncelikle siyasal liderlerin geleneksel medya dışında alternatif olarak sosyal medya kanallarına yönelmesinin pek çok sebebi olduğunu vurgulamak gerekir. Bunda geleneksel medyanın hız, etkileşimsellik, multimedya açısından dezavantajlı durumu liderleri kamusal alan olarak kitlelerin yoğun olarak bulunduğu, doğrudan iletişim sağlandığı, bilgilerin hızla iletilebildiği sosyal medyaya yöneltmiştir. Bu durum eleştirel söylem analizcilerinin ESA'yı yeni medyaya göre uyarlamasına da salık vermiştir. Özellikle, Twitter, ESA için elverişli durumdadır. Twitter'da kullanıcılar, diğer kullanıcılar tarafından atılan güncellemelere ücretsiz bir erişim sağlayabilmektedir. Twitter, önceleri hükümetler, gazeteciler, yurttaşlar vd. tarafından önemsiz bilgilerin yığıldığı bir alan olarak görülürken, doğal afet, şiddet, politika gibi pek çok konuda gerçek zamanlı bir enformasyon kaynağı olarak ciddiye alınmaya başlanmıştır (Umunç, 2019, s. 44).

Olağanüstü durum olarak doğal afetler sırasında sosyal medya kullanımını öne çıkmaktadır. Halkın, sosyal medyada dolaşan büyük olaylara ait görüntülere karşı yorumları toplumlarda ortaya çıkabilen alternatif bakış açılarını göstermektedir. Siyasetçiler, halkı ikna etmek ve etkilemek için bu tepkilere ve yorumlara kayıtsız kalamamaktadır. Bazen bu tepkiler aşırı bulunduğu, hükümetler sosyal medyaya yönelik yeni hukuki düzenlemelere kadar yaptırımları da gündemine alabilmektedir. Fakat hegemonik süreçte etkili yol söylemlerdir. Güçlü bir ikna dili ve etkin bir politika uygulamak daha uzun süreli ve etkili sonuçlar sağlayabilmektedir. Siyasetçilerin siyasal söylemin gücünün farkında olduğu varsayımıyla, bunu tweetlerine nasıl yansıtılabildikleri bu çalışmanın sorularındandır.

Bu amaçla, Türkiye'de 28 Temmuz'da başlayan orman yangınları ve 11 Ağustos'ta yaşanan sel felaketi ile ilgili Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'nun bu olaylarla ilgili Twitter'da paylaştıkları söylemler, Fairclough'un ESA yöntemiyle incelenmiştir. Seçilen vaka çalışması, Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'nun kendilerine has söylem stillerini ve yeni medyayı bu anlamda kullanma biçimlerini incelemeyi sağlamıştır. Aradaki farklılıklarına rağmen her iki liderin ortak noktası, Twitter'ı geleneksel medya kanallarına bir alternatif olarak kullanmasıdır. Twitter, olaylara anında tepki vermeyi, olaylar hakkında bilgi sunmayı ve yapılan uygulamalarla ilgili takipçileri güncel olarak bilgilendirmeyi sağlamaktadır. Her şeyden önce Erdoğan'ın ağırlıklı olarak video, infografik, resmi açıklama, kampanya materyalleri gibi içerikleri oluşturmada bir iletişim ekibi olduğu görülebilmektedir. Nitekim yazılı metinler görsel öğelerle desteklenmektedir. Kılıçdaroğlu'nun ise, ağırlıklı olarak tweetlerini metinle sınırlı tutmayı ve birinci ağızdan mesajlar oluşturmayı tercih ettiği görülmektedir. Siyasi liderlerin arkasında yazar ekibi olmasına rağmen, Twitter bariz göstergeler olmadan özgün retorik ve söylemlere olanak tanır. Olağanüstü durumlarda liderlerin olaylar hakkında bilgi sunmak, genel hayata etkili afet bölgesi gibi olağanüstü halleri ilan etmek gibi belli başlı görevleri vardır ve bunlar söylenmesi beklenen şeylerdir. Bunun yanı sıra Erdoğan'ın söylem seçimindeki en yaygın temalar ulusal birlik, beraberlik ve dayanışma içermektedir. Devletin resmi söylemi olarak sorumluların soruşturulması, hasarların tazmini, yardımlar (para, eşya, elektrik, su, konut, besi hayvanı, kira yardımı, vergi ve kredi ertelemeleri vb.), ağaçlandırma için "Geleceğe Nefes" gibi kampanyalar, taahhütler (yanan alanların imara açılmaması vb.) söylemlerde öne çıkan temel unsurlardır. Bu resmi söylemin yanında dini söylemler, tabiat kanunu, ilahi adalet gibi söylemler de kullanılmıştır. Erdoğan "tabiata isyan olmaz" diyerek kainatta ilahi bir denge olduğuna inandıklarını dile getirir. Erdoğan'a göre bu doğal denge ne kadar tahrip edilirse doğal felaketlerin yıkıcılığı da o derece artar: "Tabiat kendine isyan kabul

etmez. Dere yatağında akar. Bu yatağı ne kadar değiştirmeye kalkarsanız, işte o yatak sizden intikamını eninde sonunda alır. O yüzden bu işin çözüm yolu tabiata bakış açısını değiştirmektir” (Tweet 21). Yangın, deprem, maden kazalarında bu gibi kaderciler yaklaşım ve söylemler, siyasi liderlerin sorumluluklarını hafifletme olarak algılanmakta ve eleştirilmektedir. Erdoğan, bilimsel söylem olarak çarpık yapılaşmaya dikkat çekerek, uygun olmayan zeminlere yüksek binalar dikilmesine karşı çıktığını dile getirmektedir. Toplum bu söylemlere karşın genel olarak betonlaşmanın artmasını eleştirmektedir. Bu da halkın siyasetçilerin söylemleriyle uygulamaları arasında paralellik bekleme bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bunların yanı sıra Erdoğan, iktidara yönelik eleştirileri karalama kampanyası olarak nitelendirmekte ve eleştirileri kabul etmeyerek devletin güçlülüğüne vurgu yapmaktadır. Ayrıca Erdoğan, mezenformasyon ve dezenformasyonla mücadele gerekçesiyle sosyal medyaya yönelik düzenleme yapılmasından yana olduğunu ifade etmektedir. Eleştiren sanatçı kesime ise, sadece sanatları ile uğraşmalarını, bu işleri kendilerine bırakmalarını söylemektedir (Tweet 14).

Kılıçdaroğlu, tweetlerinde, düşünce özgürlüğüne vurgu yaparak, herkesin birbirinin fikirlerine saygı duyması gerektiğini ifade etmektedir (Tweet 47). Asıl medyayı sansürlemenin halkı kutuplaştıracağını ileri sürmektedir (Tweet 47). Kılıçdaroğlu'nun tweetlerinde de ulusal birlik ve dayanışma mesajları vardır. Bunun yanı sıra doğal afetlerde hükümeti yetersiz ve beceriksiz olmakla nitelendirmektedir. Yangınlarla ilgili olarak en çok THK'nın helikopterlerinin yangınlarda kullanılmamasını eleştirmektedir. Erdoğan ve Kılıçdaroğlu, sosyal medyada başlatılan #HelpTurkey hashtagine yönelik tweet paylaşımı yapmamışlardır. Fakat Erdoğan, bu paylaşımlara üstü kapalı kara propaganda, yalan terörü, provokasyon, kutuplaştırma çabası olarak nitelendirmelerde bulunmuştur. Kılıçdaroğlu, katıldığı bir TV programında bunla ilgili soruya kutuplaşmayı yaratanın iktidarın kendisi olduğunu söylemiştir (Tweet 44). Başka bir tweetinde ise, medyayı sansürlemenin halkı kutuplaştıracağını ileri sürmektedir (Tweet 47). Kılıçdaroğlu, yangın ve sel felaketlerine ilişkin olarak kendilerine bağlı belediyelerin üstüne düşen görevleri yerine getirdiğini vurgulamıştır. Başsağlığı ve şifa dileklerinin dışında çok dini ifadelerle başvurmamıştır. Doğal afetler devam ederken Afganistan ve sığınmacı meseleleriyle ilgili de sıklıkla tweet paylaşmıştır. Dolayısıyla konu göç meselelerinin gölgesinde ele alınmıştır.

Orman yangınlarında halkın bir kısmı sorumlu kişilere olumsuz tepkiler göstermiştir. Bunun nedenlerinin başında THK kayyum başkanı Cenap Aşçı'nın yangın olduğunda düğüne gitmesi, yangında THK helikopterlerinin kullanılmaması, uçak sayısının yetersiz olması gibi nedenler sayılabilir. Erdoğan ve iktidar partisine bu sebeplerin yanı sıra müdahalelerde gecikme ve yavaşlık, ormanlarda yapılaşma yetkisinin Turizm Bakanlığı'na verilmesi, ormanda birçok canlının ölmesine rağmen sadece aileye ekonomik gelir getiren büyük ve küçükbaş hayvan, kanatlı ve arılardan bahsedilmesi, yangın olan yerlerde makam araçlarının itfaiye araçlarının geçişlerini engellemesi ve çay dağıtılması, halktan maddi destek çağrısında bulunularak iban nosu verilmesi konusunda tepkiler oluşmuştur. Bu rahatsızlıklar hashtaglerle ve tweet yorumlarıyla dile getirilmeye çalışılmıştır: #hayvanlar yanıyor, #yanan sadece ormanlar değil, #TürkHavaKurumu, #prayforTurkey, #Globalcall, #HelpTurkey, #havadanmüdahaleistiyoruz, #çayınıaldagit. Bunun yanısıra Erdoğan'ın Twitter paylaşımlarına #seninleyizreis hashtagiyle destek verenler olmuştur. Kılıçdaroğlu'nun tweetlerine karşılık iktidarı destekleyenler, CHP belediyelerini suçlayıcı yorumlar da bulunmuşlardır. #HelpTurkey hashtaglerine karşılık #StrongTürkiye, #DevletimeGüveniyorum, #YeşilVatan gibi hashtagler açılmıştır. Yangın olayı özellikle hayvan severleri ve doğa korumacılarını yakından ilgilendirmekte ve böyle zamanlarda liderlerden duygularını paylaşmaları ve akılcı çözümler üretmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda Erdoğan doğal afetlerin getirmiş olduğu sonuçları kaderciler bir tutumla ele alırken, Kılıçdaroğlu kaderciler tutumdan ziyade, iktidarın idari zaafiyeti şeklinde yorumlamaktadır.

Sonuç olarak, kriz yönetimi ve iletişimi olarak halkın hükümet yetkilileri ve siyasi liderlerden ikna ve destek noktasında beklentileri vardır. Halkın beklentisi önlemlerin afetler gelmeden alınması, güvenliğin sağlanması, afet sırasında müdahalelerin eksiksiz gerçekleşmesi ve afet sonrasında gerekli yardımların yapılabilmesidir. Siyasi liderler söylemler ve uygulamalarıyla halkı ikna edebilmelidir. Fakat genellikle doğal afet gibi büyük olaylarda siyasetçiler birbirini suçlamaya eğilimlidir. Sosyal medyada yükselen tepkiler, halkın alınan önlem ve uygulamalara karşı ikna olmadığının göstergeleridir. Liderlerden beklenen empatik bir söylem ve olaylardan ders çıkarabilmeleridir. Kriz politikaları oluşturmak kadar bunların paylaşılması da kriz yönetiminin bir parçasıdır. Yeni iletişim teknolojileri, devlet kararlarında ve politikalarında daha fazla şeffaflık talebinde bulunan halka karşı yeni bir hesap verebilirlik duygusu oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bir nevi denetim olanağı sağlamaktadır. Bu bağlamda, Twitter gibi sosyal medya mecralarının kullanımı, yeni bir siyasi söylem biçimini gündeme getirmektedir. Bu yeni söylem biçiminde olayların gerçek zamanlı sunumu, özgünlük, rakamlar, tablolar ve infografikler gibi retorik güçlendiren özellikler öne çıkmaktadır. Twitter, günümüzde müzakere ve eleştirel tartışmalar bakımından önemli bir dijital kamusal alandır. Bu bağlamda Twitter, politikacılar ve halk arasında etkin bir diyalog, etkileşim için bir fırsattır ve yakın bir gelecekte bu etkisini sürdürmesi beklenilmektedir.

Kaynakça

- Austin, L. & Jin, Y. (2018). *Social media and crisis Communication*. London: Routledge.
- Birgün (2022). Afet yönetmiyorlar, uzaktan izliyorlar. Erişim adresi (11 Mart 2022): <https://www.birgun.net/amp/haber/afeti-yonetmiyorlar-uzaktan-izliyorlar-375013>
- Boin, A. & Hart, P. T. (2003). Public leadership in times of crisis: mission impossible? *Public Administration Review*, 63(5), 544-553.
- Brown, N. & Billings, A. (2013). Sports fans as crisis communicators on social media websites. *Public Relations Review*, 39, 74-81.
- Bruns, A. & Burgess, J. (2016). Doğal afetlerde kriz iletişimi: Queensland sel baskınları ve Christchurch depremleri. K. Weller, A. Bruns, J. Burges, M. Mahrt & C. Puschmann (Ed.), *Twitter ve toplum* (s. 484-498) içinde. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Carter, W.N. (2008). *Disaster management*. Philippines: Asian Development Bank.
- Çoban, B. (2016). *Social media and social movements*. London: Lexington Books.
- Della Porta, D. & Diani, M. (2006). *Social movements an introduction*. USA: Blackwell Publishing.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London; New York: Longman.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis*. England: Logman Group Limited.
- Houston, J. B. (2014). *Social media and disasters: A functional framework for social media use in disaster planning, response and research*. USA: John Wiley & Sons.
- Hwang, H. & Kim, K. O. (2015). Social media as a tool for social movements: The effect of social media use and social capital on intention to participate in social movements. *International Journal of Consumer Studies*, 39(5), 478-488.
- İdeasoft (2022). 2021'de bilmeniz gereken Twitter istatistikleri. Erişim adresi (11 Mart 2022): <https://www.ideasoft.com.tr/2021-Twitter-istatistik/>
- İndependent (2022). Manavgat yangını Türkiye'de yaşanmış en büyük yangın felaketi olarak kayıtlara geçti. Erişim adresi (11 Mart 2022): <https://www.indyurk.com/node/396341/haber/manavgat>
- Jaeger, P. T., Shneiderman, B., Fleischmann, K. R., Preece, J., Qu, Y. & Wu, P. F. (2007). Community response grids: E-government, social networks, and effective emergency management. *Telecommunications Policy*, 31(10-11), 592-604.

- Jungherr, A. (2015). *Analyzing political communication with digital trace data*. Germany: Springer.
- Kaplan, A. M. & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53, 59-68.
- Keim, M. E. & Noji, E. (2011). Emergent use of social media: A new age of opportunity for disaster resilience. *American Journal of Disaster Medicine*, 6(1), 47-54.
- Liu, W., Lai, C. H. & Xu, W. W. (2018). Tweeting about emergency: A semantic network analysis of government organizations' social media messaging during hurricane Harvey. *Public Relations Review*, 44(5), 807-819.
- Nazlı, R. S. & Umunç, C. (2020). Yeni medya ve televizyon ilişkisi: "Survivor" yarışmasına yönelik bir alımlama analiz denemesi, R. Koç (Ed.), *Dijitalleşen evrenden değişen dünyaya* (s. 201-219) içinde. Konya: Eğitim Yayınevi.
- North, M., Li, C., Liu, J. & Ji, Y.G. (2018). Using Twitter for crisis communication, L. Austin & Y. Jin (Ed.), *Social media and crisis communication* (s. 197-208) içinde. London: Routledge.
- Özer, Ö. (2021). Eleştirel söylem çözümlemesi. Ö. Özer (Ed.), *Eleştirel medya kuramları* (s. 293-321) içinde. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- TÜBA (2022). Olağanüstühal terimi. Erişim adresi (11.03.2022): <http://www.tubaterim.gov.tr>
- Umunç, C. (2019). Twitter ve eleştirel söylem analizi. H. Hülür & C. Yaşın (Ed.), *Twitter araştırmaları* (s. 43-74) içinde. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- van Dijk, J. (2018). *Ağ toplumu* (Ö. Sakin, Çev.). İstanbul: Epsilon Yayınevi.